

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Demografie

Studijní obor: Demografie se sociální geografii

Jitka Kosková

VIETNAMSKÁ KOMUNITA A REZIDENČNÍ SEGREGACE – PŘÍPADOVÁ STUDIE MČ PRAHA-LIBUŠ

VIETNAMESE COMMUNITY AND RESIDENTIAL
SEGREGATION – CASE STUDY OF DISTRICT PRAGUE-LIBUŠ

Bakalářská práce

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Eva Janská, Ph. D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 20. května 2012

.....

Jitka Kosková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí své práce RNDr. Evě Janské, Ph. D. za cenné rady a podněty k mé práci. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za jejich ochotu a vstřícnost při řízených rozhovorech a svým rodičům, že mě během mého studia podporovali.

Abstrakt

Práce je věnována česko-vietnamským vztahům v městské části Praha-Libuš. Tyto vztahy jsou zkoumány v rámci rezidenční integrace. Zároveň práce analyzuje vliv místní tržnice Sapa na sídelní situaci a snaží se potvrdit či vyvrátit tvrzení o segregaci vietnamské komunity v této oblasti. První část je zaměřena na současnou vietnamskou komunitu v Česku, kde jsou zároveň popsány základní faktory, které mohou ovlivňovat rezidenční segregaci. Rovněž tato část obsahuje srovnání míry koncentrace vietnamské komunity v jednotlivých městských částech Prahy. Druhá část práce je založena na kvalitativních i kvantitativních metodách výzkumu. Pomocí řízených rozhovorů se snaží přiblížit pohled místních obyvatel na danou problematiku a v rámci metody pozorování se snažím analyzovat míru koncentrace ve vybraných oblastech městské části. Na základě dostupných informací a vlastního výzkumu můžeme tvrdit, že městská část Praha-Libuš je spíše ekonomickou enklávou a že vysoká koncentrace vietnamské komunity sice ovlivňuje současnou situaci v MČ, ovšem rezidenční mezietnické vztahy nejsou touto vysokou koncentrací prozatím ovlivněny.

Klíčová slova: rezidenční segregace, Vietnamci, MČ Praha-Libuš, tržnice Sapa

Abstract

The aim of the work are the Czech-Vietnamese relations in the district Prague-Libus. These relationships are examined within the residential integration. This work analyses the impact of the local marketplace Sapa on the residential situation and tries to confirm or refuse claims about the segregation Vietnamese community in this district. The first part focuses on the Vietnamese community in general. This part also describes the basic aspects and factors that may affect residential segregation. It contains a comparison of the concentration rates of the Vietnamese community in the various districts of Prague as well. Second part is based on qualitative and quantitative research methods. Using the direct interview to try to look closer to local residents on the issue and the methods of observation to try to analyze the rate of concentration in selected areas of the district. Based on available informations and my own research we can say that the district Prague-Libuš is more an economic enclave. Otherwise, the high concentration of Vietnamese community has an influence on the present situation in this district, but the residential inter-ethnic relations are not being affected meanwhile by this high concentration.

Key words: residential segregation, Vietnamese, discript Prague-Libus, marketplace Sapa

OBSAH

SEZNAM TABULEK	6
SEZNAM OBRÁZKŮ	6
SEZNAM GRAFŮ	6
1. ÚVOD	7
2. SHRNU TÍ LITERATURY	8
2.1 Akademické práce	8
2.2 Mediální zprávy a tisk	10
2.3. Geografové a odborníci	11
2.4. Výzkumné práce a zprávy z projektů	12
3. TEORIE	13
3.1. Rezidenční segregace	13
3.2. Pět dimenzí segregace podle Masseyho a Dentona	14
3.3. Příčiny segregace	16
3.4. Formy segregace	16
3.5. Důsledky segregace	17
4. VIETNAMSKÁ KOMUNITA V ČESKU	18
4.1. Vietnamští migranti v současnosti	19
4.2. Ekonomická aktivita	20
4.3. Vietnamci a bydlení	21
4.4. Diferenciace v rozložení Vietnamců v městských částech Prahy	22
5. PŘÍPADOVÁ STUDIE PRAHA-LIBUŠ	24
5.1. Městská část Praha-Libuš	24
5.1.1. Sídlní situace	24
5.1.2. Populační vývoj	26
5.2. Data a metodologie	28
5.3. Kvantitativní metoda	29
5.3.1. Index odlišnosti	29
5.3.2. Index segregace	30
5.3.3. Shrnutí	31
5.4. Prostorová koncentrace Vietnamské komunity v MČ Praha- Libuš	31
5.4.1. Shrnutí	35
5.5. Řízené rozhovory	35
5. 5. 1. Shrnutí	38
5.6. Segregace/ separace/ enkláva?	39
6. ZÁVĚR	40
7. LITERATURA	42
8. PŘÍLOHY	47

SEZNAM TABULEK

Tab. 1	Nelegální migrace Vietnamců v ČR roku 2010 podle způsobu zadržení migranta	19
Tab. 2	Vietnamci podle kategorií pobytu a podle pohlaví roku 2010 v ČR	20
Tab. 3	Srovnání počtu domů a bytů v Praze, MČ Praha 12 a MČ Praha-Libuš roku 2011	24
Tab. 4	Základní charakteristika respondentů	36

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1	Podíl Vietnamců starších 20- ti let (v %) na celkovém počtu obyvatel v pražských městských částech k 31. 12.2010.....	23
Obr. 2	Mapa části MČ Praha-Libuš znázorňující oblasti mého průzkumu	32
Obr. 3	Počet bytů obývaných Vietnamci v oblasti č. 1	33
Obr. 4	Počet bytů obývaných Vietnamci v oblasti č. 2	34

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Srovnání počtu nově dokončených bytů/domů MČ Praha-Libuš a MČ Praha 12 mezi roky 1999- 2010	25
Graf 2	Vývoj počtu obyvatel v MČ Praha-Libuš mezi lety 1997-2010	27
Graf 3	Vývoj přírůstku stěhování v MČ Praha-Libuš mezi lety 1997-2011.....	27

1. Úvod

Vietnamská menšina se stává nedílnou součástí české společnosti. Vztahy mezi Českou republikou a Vietnamem jsou pevně zakotveny již od druhé poloviny 20. století, kdy byly navázány diplomatické vztahy a kdy k nám začali cestovat vietnamští migranti.

První místo, které většina Vietnamců navštíví hned po příjezdu do Česka, je samozřejmě Praha a velice známá velkostržnice Sapa na jihu Prahy, která je považována za socioekonomické a kulturní centrum vietnamské společnosti v Česku. Tento fakt silně ovlivňuje nejen společenskou, ale i sídelní situaci této městské části. Městská část Praha-Libuš, která svou rozlohou ani počtem obyvatel není nikterak významná v rámci celého hlavního města, má největší podíl vietnamské komunity z celé Prahy – necelých 7 % celé populace MČ (k roku 2010). Vietnamci se v této oblasti zdržují právě díky blízkosti Sapy, která jim poskytuje společenské a především ekonomické zázemí. Již zmíněná vysoká koncentrace vietnamské komunity a existence Sapy ovšem znepokojuje místní majoritu, která se bojí o svůj klid a neulehčuje tedy, ve většině případů, integraci minority do společnosti.

Hlavními důvody výběru tématu mé práce je jeho aktuálnost a mé osobní zkušenosti s danou problematikou, jelikož zde žiji už od malička. Navíc část Praha-Libuš má nejvyšší koncentraci vietnamské komunity v Praze a v posledních několika letech se zde objevovaly nepatrné konflikty mezi českými a vietnamskými spoluobčany.

Práce je rozdělena do čtyř větších kapitol. První část práce shrnuje již napsanou literaturu. Zmiňuji se o některých akademických pracech věnující se vietnamské integraci do společnosti či tématům podobným. Dále poukazuji na poměrně významnou roli médií a tisku v dané problematice a zmiňuji se o několika odbornících a geografech, které se tomuto tématu věnují. V neposlední řadě se snažím shrnout dostupné výzkumné zprávy a zprávy z projektů, věnující se vietnamské integraci a její společnosti v České republice a výzkumné zprávy, týkající se zkoumané městské části Praha-Libuš, se kterými jsem se při zpracovávání své práce setkala.

Druhá kapitola se věnuje kromě teoretického vysvětlení pojmu rezidenční segregace a jeho druhům též procesům, které vznik segregace ovlivňují a rovněž důsledkům, které segregace vytváří.

Třetí část práce je zaměřena na současnou vietnamskou komunitu v Česku. Přibližuji zde základní aspekty a faktory, které mohou ovlivňovat a souviset s rezidenční segregací či rezidenčním chováním vietnamské menšiny v Česku. Zároveň v rámci ekonomické aktivity Vietnamců se zmiňuji o stěžejní velkostržnici Sapa, která se v MČ Praha-Libuš nachází.

Čtvrtá kapitola je založena na vlastním výzkumu, který se skládá z kvalitativních (metoda pozorování, řízené rozhovory) i kvantitativních (počítání indexů) metod výzkumu. Spočítáním indexu odlišnosti a indexu segregace bych chtěla poukázat na vysokou míru koncentrace vietnamské komunity v MČ Praha-Libuš. Pomocí řízených rozhovorů s náhodně vybranými respondenty se pokusím přiblížit pohled místních obyvatel na vietnamskou komunitu a existenci Sapy v této městské části. Na základě metody pozorování analyzuji dvě vybrané oblasti výzkumu z pohledu míry koncentrace bytů obývaných Vietnamci.

Cílem mé práce je přiblížení situace v městské části Praha-Libuš, ležící na jižním okraji hlavního města Prahy a známé díky existenci vietnamské velkoobchodní tržnice Sapa. Pokusím se také tuto oblast srovnat s jinými městskými částmi Prahy v počtu a podílu vietnamské komunity vztahované na celé obyvatelstvo dané oblasti. Dále se snažím analyzovat názory místních lidí obou etnických skupin pomocí řízených rozhovorů. Mezi mé hlavní výzkumné otázky patří:

- Jaká je současná situace v městské části Praha-Libuš?
- Jaký vliv má existence tržnice Sapa na sídelní situaci této městské části?
- Je tržnice Sapa segregovanou oblastí vietnamské komunity?
- Jaký názor mají místní lidé na danou situaci?

2. Shrnutí literatury

Migrace jiných národnostních menšin a jejich integrace do společnosti byla a je velmi atraktivním a aktuálním tématem. Této problematice se věnují nejen vysokoškolské práce, ale také samotní geografové a specialisté (např. etnologové, sociologové) na toto téma, kteří studují jevy ovlivňující situaci a upozorňují na ně. Kromě integrace romské menšiny je velmi diskutovaná také menšina vietnamská. Problémy v soužití menšiny a většiny jsou každodenní záležitost, které se pochopitelně věnuje i tisk.

2.1 Akademické práce

Asi nejvíce řešeným tématem je sociální integrace. Z vysokoškolských prací se například sociální integraci věnuje diplomová práce *Aleny Průšvicové* (2010), která se zabývá integrací vietnamských dětí do majoritní společnosti a jejími faktory a dokládá svá tvrzení na případové studii ze základní školy v Praze. Poukazuje na rozdíly mezi generacemi a jejich odlišných přístupech ke společnému soužití s majoritou

(Průšvicová, 2010). Dalšími diplomovými pracemi věnující se integraci vietnamských dětí prostřednictvím škol jsou práce *Naději Pavlíčkové* (2010), *Zuzany Kárníkové* (2010), *Terezy Kuželové* (2007) a bakalářská práce *Zuzany Vaňkové* (2003). Zabývají se vztahy mezi imigranty a učiteli, přístupem škol k vietnamským dětem a multikulturní výchovou.

Vztahy mezi jednotlivými generacemi a integrací druhé generace do společnosti se věnuje ve své bakalářské práci *Tereza Triebeneklová* (2011) a ve své diplomové práci *Kateřina Sequensová* (2011). Historií migrace a jejich důvody, stylu života, vietnamštině a důležitosti vzdělání pro Vietnamce, česko-vietnamskými vztahy, způsobu života Vietnamců u nás se zabývá *Petra Blesková* (2010). Také se zmiňuje o stěžejní oblasti mé práce, tedy o velkotržnici Sapa v Praze-Libuši.

Prostorovému rozložení a diferenciaci vietnamské komunity v Česku se věnuje magisterská práce *Lenky Sekyrové* (2007). Zaměřuje se na hlavní zákonitosti rozmístění Vietnamců a snaží se analyzovat vývojové směry vnitřní a vnější migrace a přirozeného přírůstku.

Specifickým ale zároveň neméně zajímavým tématem, čili vztahy mezi médii a Vietnamci, nám přibližuje diplomová práce *Terezy Bartůňkové* (2009).

Integrační politice a migračním teoriím je věnována bakalářská práce *Ivany Přídalové* (2010), která přibližuje situaci a stav této problematiky ve Francii. *Zuzana Nováková* (2010) analyzuje ve své diplomové práci vztah mezi integrační politikou (státem) a druhou generací Vietnamců. Na příkladu města Cheb poukazuje, jak je integrační politika pro soužití a začlenění menšin důležitá. *Tereza Honigová* (2011) se věnuje vnitřní migraci Vietnamců a dokládá důvody migrace na příkladu Teplicka a zmiňuje zde regionální diferenciaci v rozložení vietnamských migrantů v dané lokalitě. *Karel Vojáček* (2010) napsal diplomovou práci týkající se sociálního statusu cizinců v české společnosti. Zabývá se legislativou cizinců, integrací minorit do majority a uplatněním menšin na trhu práce. *Barbora Latečková* (2010) se v své práci pokusila o aplikování migračních teorií na integraci tureckých a především vietnamských menšin na pracovním trhu ve vybraných lokalitách – Libuš a Kreuzberg v Berlíně.

Podnikání migrantů v Česku se věnují práce *Dity Čermákové* (2011) a *Karly Štěpánkové* (2006), které se liší svou strukturou (Čermáková), tématem (Štěpánková) a konkrétností prací. Diplomová práce *Karly Štěpánkové* se zaměřuje na etnickou ekonomiku a popisuje blíže situaci v tržnici Sapa na Libuši, kde také dělala výzkum pomocí řízených rozhovorů. Na základě dostupných informací převážně s vietnamskými příslušníky došla k závěru, že tržnice Sapa nemůže být považována za segregované ghetto, ale spíše za „specifickou etnickou komerční enklávu“ (Štěpánková, 2006, s. 110). Zároveň říká, že většina Vietnamců pracujících v Sapě

přišla do Česka v posledních několika letech (po roce 2000) a nemá touhu se integrovat do společnosti a zlepšovat soužití Čechů s Vietnamci (Štěpánková, 2006). Tvrdí tedy, že se zde vyskytuje separovaná menšina vietnamských migrantů.

Dizertační práce *Dity Čermákové* (2011) se liší svou strukturou. Je založena na „souboru publikací doplněných o úvodní diskusi teoreticko-metodologických aspektů zkoumané problematiky“ (Čermáková, 2011, s. 8). Na základě vlastního výzkumu neoznačuje tržnici Sapa za ojedinělý případ, jelikož podobné areály, tj. s vysokou koncentrací ekonomických aktivit, nalezneme i v jiných oblastech, především ve Spojených státech. Dochází také k závěrům, že podstatnými faktory, které ovlivňují charakter podnikání cizinců u nás jsou země původu, doba příchodu do Česka a samozřejmě samotné schopnosti migranta.

2.2. Mediální zprávy a tisk

Mediální zprávy a tisk hrají významnou roli v informovanosti o dané problematice. Je tomu tak i v tomto případě, kdy media hrají spíše roli poplašnou, než čistě informativní.

V dubnu 2010 informoval tisk veřejnost, že v městské části Praha-Libuš vzniká domobrana proti vietnamské komunitě. Zpráva byla vydána na základě dopisu tehdejšího starosty Mráze pražskému primátorovi Bémovi, kde se zmiňuje o velmi špatné situaci v této MČ, o zvýšené kriminalitě v místní tržnici a o špatných integračních vztazích. Tento dopis obsahoval i vyjádření místostarostky Jedličkové, která tržnici nazvala „ghettem“ a vyjádřila svůj názor, že tato oblast je „záležitost bezpečnosti České republiky“ (Poradna pro integraci, 2010, s. 48). Ovšem policie a zástupci tržnice Sapy tuto zprávu, tj. zvýšení kriminality nepotvrdili (Organizace pro pomoc uprchlíkům, 2010).

Dále se tisk zmiňuje o počtu Vietnamců žijících v této MČ (odkazuje zde na místostarostku Jedličkovou), kteří by měli bydlet ve více než 10 % místních bytů, a o plánu výstavby buddhistického chrámu. Organizace pro pomoc uprchlíkům však dodává, že tvrzení paní Jedličkové není nikterak podložené (Organizace pro pomoc uprchlíkům, 2010).

Všechny informace, týkající se této problematiky, jsou založené pouze na jednom dopisu a na výrocích bývalé místostarostky Jedličkové, která (i dle mé vlastní zkušenosti) je proti vietnamské komunitě zaujatá (Organizace pro pomoc uprchlíkům, 2010).

2.3. Geografové a odborníci

Integrace je velmi atraktivním tématem nejen u geografů, ale u etnologů, sociologů či filozofů apod. Zmíním jen několik odborníků, kteří se této problematice věnují, na které při zpracovávání své práce narazila.

PhDr. Zdeněk Uherek vyučuje na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Zabývá se antropologií města, integrací cizinců, teorií etnicity, migrací a menšinami. Podílel se na vydání knihy *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy* (2008), která se věnuje migraci a menšinám v České republice a jejich zákonitostmi a konkrétními příklady vybraných menšin. Dále publikuje články věnující se právě menšinám v Česku v odborném časopisu *Sociologický časopis* (např. *Cizinecké komunity a městský prostor v České republice* (2003)) nebo jako většina níže zmíněných na webových stránkách www.migraceonline.cz (Např. *Integrace cizinců z hlediska emického a etnického* (2005)).

Doc. RNDr. Dušan Drbohlav vyučuje na Přírodovědecké fakultě UK a jeho odborný zájem je směřován na mezinárodní i vnitřní migraci, na nelegální migraci a nelegální ekonomické aktivity a na integraci menšin do majoritní společnosti. Je spoluautorem dvou knih o migraci (*Migrace a (i)migranti v Česku* (2010) a *Nelegální ekonomické aktivity migrantů* (2008)). Často publikuje své články v českých, ale i zahraničních časopisech.

Již výše zmíněná **Mgr. Dita Čermáková** se také nedílnou součástí podílí na analyzování stavu a na výzkumech týkající se imigrantů v Česku. Často spolupracuje s docentem Drbohlavem.

RNDr. Eva Janská, pracující také na Přírodovědecké fakultě UK, svou práci zaměřuje na mezinárodní migraci, na integraci/adaptaci cizinců do majoritní společnosti a zároveň na poměrně novou problematiku, tedy na integraci/adaptaci druhé generace Vietnamců do české společnosti. Často publikuje své články v odborném časopisu *Geografie* a spolu s docenty Drbohlavem a Čermákem se podílí na výzkumných projektech této problematiky.

Mgr. Tereza Kušniráková, je doktorandská studentka na Přírodovědecké fakultě UK. Ve své odborné práci se zabývá „psychologickými aspekty mezinárodní migrace a adaptace na nové prostředí, problematikou motivace k migraci a setrvání a návratovou migrací na příkladu migrace Vietnamců“ (www.geomigrace.cz). V současné době se podílí na novém projektu spolu s Doc. RNDr. Luděkem Sýkorou ve spolupráci s ministerstvem pro místní rozvoj týkající se rezidenční segregace v Praze-Libuši.

Vietnamista **Mgr. Jiří Kocourek** se zabývá multikulturními vztahy, především vietnamsko-českými, zabývá se multikulturní výchovou a vietnamskou komunitou u nás jako takovou. Dále je předsedou společnosti Klubu Hanoi, který se stará o integraci a soužití v městské části Praha-Libuš.

Šárka Martínková je místopředsedkyní společnosti Klubu Hanoi. Také je spoluautorem publikace Cizinecké komunity z antropologické perspektivy. Napsala krátkou publikaci Vietnamská komunita v Praze (2010), kde se věnuje především vietnamské komunitě obecně a velkotržnici Sapa.

Eva Pechová, jednatelka společnosti Klub Hanoi, vystudovala vietnamistiku na Filozofické fakultě UK. Napsala publikaci určenou vietnamským imigrantům v souvislosti s vykořisťováním a obchodem s lidmi (2007).

2.4. Výzkumné práce a zprávy z projektů

V rámci projektu Publikace učebního a metodického materiálu pro pedagogické a výchovné pracovníky byla vytvořena publikace „**S vietnamskými dětmi na českých školách**“ (2006). Na této práci se podíleli především zástupci Klubu Hanoi, již zmíněná Eva Pechová, Šárka Martínková, Jiří Kocourek aj. Přibližují zde nejen rady a poznámky sloužící pedagogovi v rámci svého učení vietnamských žáků, ale také se zde zmiňují o základních informacích o Vietnamu, o vietnamské kultuře v českém prostředí a o mezikulturních vztazích (Černík a kol., 2006).

Úřad městské části Praha 12 zadal projekt na vytvoření zprávy **Sociálně demografická analýza městské části Prahy 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb** (viz Karmelitová, Týc, 2010). Dostupné vydání je z roku 2010, aktualizované původně z roku 2004. Zabývá se demografickým vývoje a demografickými procesy v této MČ, kde srovnává MČ Libuš, MČ Praha 12 a celou Prahu. Nastiňují zde i možný budoucí vývoj těchto městských částí (Karmelitová, Týc, 2010).

Další závěrečnou zprávou z projektu je **Průzkum sociální situace cizinců na území Hl. m. Prahy**, vytvořený ve spolupráci Poradny pro integraci a Organizace pro pomoc uprchlíkům, a financován Magistrátem Hl. m. Prahy. Zpracovatelé této práce charakterizují stav jednotlivých městských částí s vysokou koncentrací cizinců a zaměřují se na MČ Libuš a její integrační snahy v souvislosti s vietnamskou komunitou (Organizace pro pomoc uprchlíkům).

Výzkumná zpráva **Integrace cizinců v ČR: studie arménské, vietnamské a ukrajinské komunity v Praze a Středočeském kraji**, kterou zpracovali Doc. RNDr

Dušan Drbohlav a Mgr. Petra Ezzeddine-Lukšíková, je financována odborem migrace a integrace cizinců MPSV ČR. Tato studie se věnuje arménské, vietnamské a ukrajinské komunitě v Praze a Středočeském kraji. Cílem výzkumu byla analýza míry integrace etnických skupin u nás a pravděpodobnosti jejich sociálního vyloučení a na základě zjištěných poznatků určit možná řešení (Drbohlav, Ezzeddine-Lukšíková, 2003/4).

Zpráva z projektu Systémová podpora pracovního uplatnění cizinců a azylantů na trhu práce v Praze (zkráceně Work in Prague), nazvaná **Postavení cizinců na trhu práce v Praze**, vznikla za podpory Evropského sociálního fondu (ESF) a Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV ČR). Analyzuje stav a podmínky pro imigrační pracovníky a jejich možnosti na trhu práce a ukazují to na příkladu několika respondentů v Praze. Poukazuje tak na základní trendy zaměstnávání cizinců a problémy při hledání práce v hlavním městě (Stehlíková, Konopásková).

Dalším výstupem iniciovaným MPSV a ESF je **Přístup žen imigrantek a mužů imigrantů ke vzdělání a na trh práce v České republice**. Je to první výzkum, který analyzuje generové rozdíly v podmínkách a přístupech v zaměstnání a ve vzdělávacím systému, jelikož ženy imigrantky, jsou celosvětově považovány za nejvíce diskriminované na trhu práce (Evropský sociální fond ČR).

V současné době probíhá další výzkum ve spolupráci **Přírodovědecké fakulty, MMR a MV ČR**. Tento výzkum se zabývá rezidenční segregací v Praze-Libuši a snaží se analyzovat vztah tržnice Sapy a vietnamského obyvatelstva kolem a míru (či stav) segregace Vietnamců v této oblasti (Sýkora a kol., 2012).

3. Teorie

3.1. Rezidenční segregace

Segregace byla a stále je považována za velmi významný proces, který se podílí na vytváření městské struktury (Sýkora, Temelová, 2005). Rozlišujeme dvojí dělení segregace, a to na funkční a sociální. Funkční segregace je založena na shlukování funkčních jednotek (skladů, kanceláří, obchodů apod.), které jsou náročné na dopravu a na životní prostředí. Tento typ je často používán v USA (Maier, 2005). Já se ovšem ve své práci zabývám spíše sociální segregací, konkrétněji rezidenční segregací.

Jako většina pojmů, i tento má více významů. Rezidenční segregace je popsána jako stav nebo proces, kdy dochází k rozdělení společnosti v prostoru na základě ekonomických či sociálních vlastností (Burjánek, 1997; Sýkora, Temelová, 2005).

Massey a Denton, jedni z hlavních představitelů této problematiky, definují rezidenční segregaci jako proces, kdy vzniká nerovnoměrné rozdělení společnosti a částečné oddělení jedné menšiny od celku. Dochází ke špatné asimilaci těchto dvou skupin a jejich horšímu navazování vztahů a kontaktů ve zkoumané lokalitě (Massey, Denton, 1988). Jelikož vznik a průběh segregace má většinou více příčin (socioekonomických), je náročné odhalit a určit všechny příčiny vzniku segregace v dané lokalitě (Massey, Denton 1988; Burjáněk 1997).

Tato nerovnoměrnost či diferenciací skupin vzniká nejvíce z důvodu odlišnosti v rámci sociálního statusu, tedy i podle odlišnosti etnické a jazykové příslušnosti, rozdílů v kulturních zvycích apod. Ovšem velmi často dochází i k diferenciaci z ekonomického hlediska, tedy z důvodu majetkových rozdílů a to především v oblasti, kde je vysoká koncentrace extrémně bohatých nebo velmi chudých lidí (Sýkora, Temelová, 2005).

Jak již bylo zmíněno, segregace může být stav, ale také proces prostorové diferenciací obyvatelstva, který ke stavu segregace může směřovat. Ovšem samotná diferenciací jevu nemusí nutně znamenat vznik segregace (Sýkora, Temelová, 2005).

Prostorovou nerovnoměrnost rozložení jevu můžeme vyjádřit mírou segregace, která se dá spočítat několika indexy (Burjáněk, 1997). Vysoké míry segregace lze považovat v rámci sociálního statusu za problémové, někdy až nebezpečné pro danou oblast a lidi zde žijící (Sýkora, Temelová, 2005).

Segregace bývá často spojována se slovy „diskriminace“ a „rasismus“. Ovšem tyto pojmy jsou spojovány pouze s nedobrovolnou koncentrací dané skupiny, jako jsou ghetta, slumy apod. (Baršová, 2003). Pro lepší pochopení vzniku segregace a procesu samotného je vhodný diagram (Příloha č. 2), který znázorňuje společenské faktory ovlivňující segregaci a vliv městského prostředí na vznik lokalit s větší koncentrací menšiny. Z diagramu lze vyčíst, že pokud jsou společenské rozdíly mezi skupinami malé, nemusí docházet k separaci/segregaci. Naopak, pokud jsou rozdíly opravdu výrazné, je pravděpodobné, že vznikne nějaká separovaná/ segregovaná společnost v daném městském prostředí (Schwab, 1992).

3.2. Pět dimenzí segregace podle Masseyho a Dentona

Massey a Denton dělí segregaci do pěti dimenzí, tedy do vrstev, ve kterých je možné míru segregace různě zkoumat a měřit:

1. Rovnoměrnost (evenness)

Rovnoměrnost se vztahuje k sociálnímu rozdělení dvou skupin v městském prostoru, kdy je minoritu nutno oddělit. Rovnoměrnost se nevztahuje k žádnému absolutnímu hodnocení, ale pouze k poměru určité skupiny.

Rovnoměrnost dosahuje maxima a segregace minima v případě, kdy je ve městě stejný relativní počet obyvatel menšiny i většiny. Naopak rovnoměrnost je minimální a segregace maximální tehdy, pokud je daná oblast sociálně homogenní, tedy bez majorit a minorit. Mezi nejznámější indexy měřící míru rovnoměrnosti, patří index odlišnosti (disimilarity), o kterém se budu zmiňovat později, především v praktické části. Lze ovšem použít i Giniho koeficient a Atkinsův index, které si jsou dosti podobné, a entropy index, který se nejvíce používá v sociologii (Massey, Denton, 1988).

2. Kontakt (exposure)

Rezidenční kontakt se týká míry možného kontaktu nebo možné interakce mezi menšinou a majoritou v dané oblasti. Indexy – které se zaměřují na počítání míry kontaktu – určují, do jaké míry jsou ve fyzickém kontaktu členové obou skupin v rámci společných obytných prostor.

Pro dané město či oblast může být ale určitá výše míry kontaktu z pohledu majority vnímána jako nebezpečná (například ohrožení majoritní bezpečnosti, poklidný život, apod.) Na rozdíl od indexů rovnoměrnosti, indexy kontaktu jsou založeny na zkušenostech se segregací, snaží se tedy měřit míru spokojenosti vlastních zkušeností (Massey, Denton, 1988).

3. Koncentrace (concentration)

Třetí dimenze se vztahuje k relativnímu množství prostoru, který zaujímá v dané oblasti minorita. Pokud menšina disponuje velmi nízkým počtem členů, je pravděpodobnější, že se budou koncentrovat (rezidenčně) na malém území (Massey, Denton, 1988).

4. Centralizace (centralization)

Ačkoliv centralizace dosti souvisí s koncentrací, koncepčně jsou odlišné. Centralizace ukazuje, do jaké míry je skupina v prostorovém rámci vzdálena od centra dané městské oblasti. Skupiny, které se usazují v blízkosti centra, jsou většinou koncentrovány – ale ne vždy tomu tak musí být (například chudinské čtvrti v rozvojových zemích se většinou nachází na periferiích velkých měst, viz případ Kibery na kraji hlavního keňského města Nairobi) (Massey, Denton, 1988).

5. Shlukování (clustering)

Pátá dimenze se týká míry prostorového shlukování menšin, tedy jak moc sousedí spolu domy, čtvrtě, obvody, obce, které jsou osídleny minoritou. Čím více je oblastí

obydlených minoritou vedle sebe, tím je vyšší míra prostorového shlukování (Massey, Denton, 1988).

3.3. Příčiny segregace

Jsou definovány tři základní skupiny příčin vzniku segregace, tj. příčiny environmentální, ekonomické a sociální.

Mezi environmentální příčiny patří například poloha oblasti a jejich přírodní a fyzicko-geografické podmínky. V oblastech, kde bude krásný výhled, příjemné klima a ideální dostupnost do města, bude bydlet spíše bohatší složka obyvatelstva, zatímco ta chudší část bude žít v místech, kde budou horší přírodní podmínky, například horší povětrnostní podmínky, málo slunečního tepla, nedostatek vody apod. (Maier, 2005).

Ekonomické příčiny souvisí s úsporami z investování do infrastruktury a případných potřebných funkcí. Jako příklad Maier (2005) uvádí oblast s větším výskytem handicapovaných lidí, kteří potřebují speciální zařízení pro přepravu. Pokud většina handicapovaných bydlí v jedné oblasti, potřebné speciální zařízení se mohou nacházet pouze v této oblasti a nemusí být po celém městě. Zároveň třeba separované bohatší obyvatelstvo, které využívá pouze osobní dopravu, nepotřebuje hromadnou dopravu (Maier, 2005).

Asi nejvýznamnější jsou příčiny sociální, tedy blízkost a soužití lidí se stejným názorem, etnickým původem apod. Na základě sociální rozvrstvení a hierarchizace společnosti vznikají velmi známá ghetta (Maier, 2005). Nejčastěji vzniká segregace z důvodu odlišného etnického původu a odlišné rasy, ale také díky rozdílům ve vlastnictví majetku.

3.4. Formy segregace

Formy segregačních komplexů se dělí především podle dobrovolnosti. S tím souvisí pojem separace, což je dobrovolné vyčlenění menšiny na základě jejich preferencí. Mezi dobrovolně vytvořené oblasti patří také enkláva, oblast obývaná většinou pouze jednou etnickou či kulturní skupinou (Gottdiener a Budd, 2005). Podle Marcuse je enkláva dobrovolně vytvořená koncentrace skupiny obyvatel nejen za účelem zachování vlastního bohatství a spokojenosti, ale zároveň také z důvodu pocitu vyšší bezpečnosti a možného sociálního a ekonomického růstu (Marcuse, 1997; Marcuse 2001).

Dalším typem dobrovolné separaci jsou uzavřené, luxusní, protekční oblasti zvané *citadely*, nacházející se v jádru města s komerčním a administrativním využitím.

Většinou zde bydlí obyvatelstvo s lepším společenským postavením a finančními prostředky (Marcuse, van Kempen, 2000).

Mezi nedobrovolně vytvořené typy segregačních oblastí patří ghetta. Ghetta jsou charakteristické velkou chudobou, vysokou nezaměstnaností, špatnými životními a sídelními podmínkami. Je považováno za jakýsi velmi negativní typ segregace. Sýkora a Temelová (2005) dělí ghetta na několik typů a to na klasické ghetto a ghetto vyděděnců. Sýkora a Temelová první zmíněné (klasické) ghetto charakterizují třemi prvky:

1. prostorové oddělení
2. podřadnost
3. nedobrovolné vymezení vlastní identity

Dalším typem, který je velmi podobný typu klasickému, je ghetto vyděděnců, který je doplněn čtvrtým prvkem, a to specifickým vztahem k hlavní majoritní skupině (Sýkora, Temelová, 2005).

Podle Burjánek existuje další typ a to ghetto závislé na službách. Zde žijí především starší osoby, lidé s nízkým příjmem, mentálně a zdravotně postižení apod. (Burjánek, 1997).

Další formou nedobrovolné segregace jsou slumy, které se nacházejí většinou na okrajích měst a jsou zde velmi špatné sídelní a především životní podmínky (Sýkora, Temelová, 2005). Na okrajích velkých měst v rozvojových zemích se také nacházejí tzv. nouzové kolonie, které jsou zakládány za účelem seskupování přechodných, dočasných způsobů bydlení (Burjánek, 1997).

3.5. Důsledky segregace

Segregace sama o sobě vytváří hranice a bariéry mezi skupinami lidí. Důsledky segregace silně souvisí s formou či typem dané segregace. V dobrovolných formách, jak již bylo zmíněno, jako je například citadela či enkláva, bývají důsledky pozitivní – lidé zde mají pocit bezpečí, vznikají zde lépe sociální vztahy apod. (Burjánek, 1997).

Ve formách segregace, jako jsou ghetta, jsou důsledky spíše negativní. Tyto oblasti jsou často spojovány s velkými problémy jako je kriminalita, špatné životní a sídelní podmínky, nízká životní a vzdělanostní úroveň apod. Lidé, kteří v těchto oblastech žijí, mohou mít problémy se ze spárů segregace dostat a navázat jak sociální, tak ekonomické vztahy jinde (Friedrichs a kol. 2003; van Kempen, 1994).

4. Vietnamská komunita v Česku

Podle zákona 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin, který vymezuje pojem národnostní menšina, jsou Vietnamci žijící u nás považováni „jen“ za cizince a ne za národnostní menšinu. Díky tomu se této skupině migrantů nevěnuje taková pozornost jako národnostním menšinám. Zároveň se jím přednostně nevěnuje integrační politika, která se zaměřuje především na národnostní menšiny (např. ruskou, německou aj.) a nesměřuje sem dostatečné množství finančních prostředků na zlepšování mezikulturních vztahů (Pechová, 2007; vláda ČR).

Vietnamci k nám migrují již od roku 1950, kdy byly navázány diplomatické vztahy mezi tehdejší Československou socialistickou republikou a Vietnamem. Vietnamští imigranti jsou rozděleni do tří skupin dle doby příchodu (Drbohlav a kol., 2010).

První skupinou jsou tzv. starousedlíci, kteří přišli během padesátých let z důvodu studia či z důvodu výhodnějších pracovních podmínek. Tito starousedlíci se žijí převážně jako maloobchodníci prodávající zeleninu a potraviny nebo jako majitelé večerek. Známé osobnosti vietnamského původu imigrovali do Česka právě před rokem 1989 za účelem studia či práce. Nyní většina z nich umí velmi dobře česky a snaží se o zlepšení česko-vietnamských vztahů (Brouček, 2005).

Druhou skupinou jsou imigranti, tzv. „porevoluční příchozí“, kteří přišli po revoluci s vidinou zlepšení své ekonomické situace.

Třetí skupinou jsou novodobí imigranti, kteří přišli po roce 2000. Někteří Vietnamci tyto migranty označují za „slepičí, hloupé a naivní“ (Pechová, 2007). Říká se, že právě tato třetí skupina komplikuje vztahy mezi majoritou a touto menšinou. I vztahy mezi Vietnamci, kteří jsou názorově rozděleni především podle doby příchodu do Česka, jsou dosti komplikované, především mezi nově přistěhovanými a starousedlíky. Ti se liší převážně v názorech na styl života v Česku, na mezietnické vztahy a začlenění a na způsobu ekonomických aktivit.

Někteří noví přistěhovalci se shlukují v maloobchodních tržnicích, jako je například tržnice na Praze 7 v Holešovicích. Ta je co do rozlohy i počtu lidí podstatně menší, vyšší počet vietnamské populace se především koncentruje v pražském areálu Sapa v Praze 4-Libuši (Blafková, 2009).

Velmi často je ovšem vietnamská komunita zmiňována v souvislosti s nelegální migrací. I přesto, že se sice po roce 2007, tedy po vstupu do Shengenského prostoru, počet zadržených Vietnamců kvůli nelegálnímu pobytu snížil, neznamená to, že se současně snížil i počet imigrantů žijících na našem území nelegálně (Drbohlav a kol., 2010).

Nelegální migraci lze rozdělit do dvou skupin. Na nelegální migraci přes státní hranice a na porušování pobytového režimu na našem území. Do druhé skupiny jsou zahrnuti imigranti, kteří jsou zadrženi ve vnitrozemí s neplatným pobytovým vízem. Také do této kategorie patří ti, kteří překročí dobu platnosti pobytového víza, a jsou zadrženi na hranicích při výjezdu z ČR (Čermáková, Lachmanová, 2008).

Od roku 2008 se sice počet zadržovaných z důvodu nelegálního pobytu u nás snížil, ovšem i přesto v roce 2010 byly zadrženy necelé 3 tisíce Vietnamců, z toho téměř 700 z důvodu nelegálního pobytu u nás (tabulka č. 1) (ČSÚ).

Tabulka č. 1: Nelegální migrace Vietnamců v ČR roku 2010 podle způsobu zadržení migranta

	Celkem	při výjezdu	při kontrolních akcích	ostatní ve vnitrozemí
Celkem	2 848	570	1 597	681
Vietnamci	310	2	220	88

Zdroj: ČSÚ – Cizinci v ČR (tab. 7-5.)

4.1. Vietnamští migranti v současnosti

Česká republika je považována za atraktivní imigrační oblast. Jako jeden z hlavních důvodů migrace do Česka se jeví fakt, že zde již spousta Vietnamců žije a vytvořili zde poměrně pevné národnostní a kulturní zázemí (Pechová, 2007). Ačkoliv Vietnamci tvoří nejpočetnější etnickou skupinu u nás, vedou v délce pobytu v Česku – průměrně 8 let na osobu (ČSÚ).

Často do Česka přichází za vidinou lepšího výdělků, než který by si vydělali v jejich rodné zemi. Své ekonomické aktivity směřují do tří hlavních oblastí: (1) uživit rodinu, (2) finančně zabezpečit děti a (3) postarat se o rodiče, kteří zůstali doma ve Vietnamu (Brouček, 2005). Převážná většina migrantů, především tedy ti, co přišli po revoluci, se plánují ještě vrátit zpět do své rodné země, a proto si zde nevytváří klasické zázemí. Tato touha po brzkém návratu domů má za následek skoro nulový zájem se učit českému jazyku a přizpůsobovat se místním zvykům, kultuře či tradicím a či se jakýmkoliv způsobem začlenit do majoritní společnosti (Pechová, 2007).

Vietnamská komunita je považována k 31. 12. 2010 s 60 289 Vietnamci – po Ukrajincích a Slovácích – za třetí nejpočetnější národnostní skupinu u nás, z toho 60 179 osob s pobytem delším než 12 měsíců (ČSÚ, tab. 1-1.). Ovšem na rozdíl od dvou zmiňovaných menšin, vietnamská se ve srovnání s 90. lety zdvojnásobila. Také se zvýšil podíl lidí s trvalým pobytem (TP), téměř 61 % lidí z celkového počtu v roce 2010 (tabulka č. 2) (ČSÚ, Tab. 1-6.).

Tabulka č. 2: Vietnamci podle kategorií pobytu a podle pohlaví roku 2010 v ČR

	Kategorie pobytu					
	Trvalý pobyt		Azyl		Ostatní pobyt	
	všichni	ženy(%)	všichni	ženy (%)	všichni	ženy (%)
Vietnamci	36 622	44	61	21	60 179	37

Zdroj: ČSÚ – Cizinci v ČR 2011

4.2. Ekonomická aktivita

Vietnamské ekonomicky aktivní obyvatelstvo má nadměrnou koncentraci ve skupině podnikatelů s živnostenským oprávněním (zaměření na obchodní činnosti), největší podíl ze všech menšin u nás (Drbohlav a kol., 2010; Pechová, 2007). Vietnamci mají také nejnižší podíl osob evidovaných na úřadu práce. V posledních pár letech dochází k přesunu ekonomického podnikání od klasických stánků do kamenných obchodů, což někteří považují za projev dlouhodobé adaptace Vietnamců do české společnosti (Martínková, 2008), ovšem stále převažuje prodej zboží na stáncích.

Specifickým příkladem ekonomické aktivity je tržnice Sapa, která je brána jako centrum ekonomické činnosti vietnamské společnosti v Česku. Podle registru živnostenského úřadu zde má sídlo přes 350 firem či podnikatelských subjektů (k 30. 8. 2010), kde většinu z nich vlastní cizinci, z 89 % podnikatelé z Vietnamu (Sýkora a kol., 2012). Tržnice Sapa je považována za třetí největší migrační enklávu v Evropě, po Francii a Německu (Drbohlav, Čermáková, v tisku) a za největší tržnici v České republice. Areál se rozkládá na více než 350 tisíc m² (Drbohlav, Čermáková, v tisku) a údajně se dále rozšiřuje, jelikož Vietnamci skupují pole kolem Sapy. (Organizace pro pomoc uprchlíkům).

Městská část Praha-Libuš o rozloze 525,27 ha (www.praha.eu) zahrnuje dvě katastrální území – Libuš a Písnici. Žije zde 9846 obyvatel (CSU), z čehož velký podíl tvoří cizinci, a to především z Vietnamu a Číny. Je to způsobeno blízkostí již zmíněné tržnice Sapa, která slouží nejen jako místo alokace finančních zdrojů, ale také jako centrum kulturních a společenských akcí a administrativních orgánů. Počet Vietnamské komunity v této části Prahy se mění nejen během dne, ale i o víkend, kdy sem jezdí většina vietnamských starousedlíků pro zásoby do svých obchůdků nacházející se v centru Prahy a také sem zavítá velké množství majoritní skupiny Čechů.

Dříve zde stál masokombinát, drůbežárna a pár vietnamských obchůdků kolem. Velkotržnicí se stala až roku 1996, kdy vietnamská akciová společnost Sapia odkoupla masokombinát, roku 2007 již zmíněnou drůbežárnu a Sapa se stala tržnicí

takovou, jakou ji známe dnes. Sapa je název horského střediska ve Vietnamu Sa Pa, kousek od Hanoje – často je tedy tato tržnice nazývána také Pražská Hanoi. Sapa je považována za centrum vietnamské komunity, za „bránu do České republiky pro všechny Vietnamce, kteří sem cestují, a za „Mekku“ pro ty již zde žijící“ (Martínková, 2010, s. 17). Areál je oplocen, ovšem vstup není nikterak omezen (kromě zavírací doby, kdy Sapu kontrolují hlídači) a má tři vstupní brány, kdy jedna, teda ta nejbližší autobusové zastávce Sídliště Libuš, je především pro pěší (Sýkora a kol., 2012).

Nachází se zde cestovní a realitní kanceláře, herny, nehtová studia, restaurace, velkou část zaujímají sklady s oblečením a jídlem, obchody, dále zde lze narazit na školy (i mateřské školky), klub vietnamských žen, centrum bojových umění, malá buddhistická svatyně, jazykové školy (které také zajišťují přípravy na přijímací zkoušky na střední a vysoké školy), lékaře, kadeřnictví, prodejny vietnamské hudby a filmu, poradenské agentury, agentury a kanceláře, sloužící ke zprostředkování např. víz, překladatelství, tlumočení apod. Sídlí zde i mnoho neziskových organizací, které se starají o vztahy s českými občany a o obecné začlenění Vietnamské komunity do společnosti (Martínková, 2010). V areálu se konají kulturní akce, jako například oslavy příchodu roku aj. Ačkoliv si velká část lidí myslí, že Sapa má kromě obchodní, administrativní, stravovací i obytnou funkci, není tomu tak (Drbohlav, Čermáková, v tisku). V celém areálu jsou nápisy výhradně ve vietnamském jazyce (Martínková, 2010), což jen dokládá neochotu vietnamské minority se začlenit do majoritní společnosti skrze jazykové prostředky.

Podle zástupce městské policie pana Kučery patří oblast tržnice Sapy za jedno z míst s největší mírou hazardu v České republice (údajně na tak malém prostoru se tu nachází 13 kasín a heren).

Nejčastěji se zde tedy pohybují Vietnamci, ale není výjimkou, když zde narazíte na Čechy, Ukrajince, Poláky, Rusy apod.

Jak jsem již zmínila, počet lidí/návštěvníků se v průběhu dne a týdne mění. Během všedních dní se zde pohybuje kolem dvou tisíc lidí, o víkendech je to téměř šest tisíc návštěvníků, tedy dvě třetiny celé populace dané městské části (Uherek a kol., 2008).

4.3. Vietnamci a bydlení

Vietnamská komunita se nezdržuje pouze ve velkých městech jako je Praha, Cheb či Brno, ale usazuje se také ve venkovských obcích a v příhraničních oblastech, proto není považována za čistě městskou komunitu (Uherek, 2003). Za hlavní důvody atraktivity větších měst lze považovat například rozmanitost pracovních příležitostí,

možnost vyššího výdělku, ale také větší možnost ilegálního migranta se skrýt (Martínková, 2008). Na druhou stranu za atraktivitu venkova a příhraničních oblastí můžeme brát v úvahu stánkový prodej Vietnamců, který se specializoval na sousední německé zákazníky, levnější živobytí či možnost uplatnění se v primárním sektoru (Honigová, 2011).

Ubytování migrantů na našem území je velmi problematické a týká se i vietnamské komunity. Na rozdíl od migrantů ze zemí Evropské unie, kteří mohou nabývat nemovitosti bez omezení, migranti z ostatních zemí musí mít povolení k trvalému pobytu. I když sice počet Vietnamců s trvalým pobytem stoupá, stále zůstává problémem, že Vietnamci bez trvalého pobytu mají dosti omezené možnosti bydlení. (Drbohlav a kol., 2010).

Při hledání bytu závisí také na tom, zda má cizinec-Vietnamec zde již vybudované nějaké sociální zázemí nebo je novým přistěhovalcem bez jakýchkoliv kontaktů a informací (Organizace pro pomoc uprchlíkům, 2010). Také si místo pobytu vybírají jednak podle vzdálenosti k příbuzným či známým, ale také podle vzdálenosti k práci nebo tržnicím a samozřejmě také na základě nabídky bytů a finančních možností (Martínková, 2008).

Většina vietnamské komunity žije v pronajatých bytech panelových domů na sídlištích, přičemž místo vybírají podle co nejmenší vzdálenosti od jejich příbuzných. Roste počet Vietnamců, kteří si pořizují byty do osobního vlastnictví, ovšem samozřejmě pokud na to finančně mají. Rodiny či jednotlivci s horšími finančními podmínkami žijí s několika dalšími krajany v jednom bytě (domě), aniž by k sobě třeba příbuzensky patřili. Jsou považováni za poměrně uzavřenou komunitu, přestože bydlí v sousedství české majoritní populace, vídají se převážně v rámci své komunity a do majority se začleňovat nehodlají (Uherek a kol., 2008).

Podle jedné ze zástupkyň občanského sdružení Lače Čave, které podporuje klienty (i vietnamské) při zvládání nepříznivých situací v městských částech Praha 4 a Praha 12, někteří Češi nechtějí mít za podnájemníky Vietnamce. Bojí se totiž možného konfliktu a horšího dorozumívání s nimi.

4.4. Diferenciace v rozložení Vietnamců v městských částech Prahy

K 31. 9. 2010 bydlelo v Praze 10 706 Vietnamců, z toho necelé dva tisíce Vietnamců nebylo zařazeno do žádné městské části (statistické údaje, Cizinecká policie ČR).

Je důležité podotknout, že data, se kterými zde pracuji, jsou pouze Vietnamci narození roku 1991 a starší (tedy starší 20-ti let), ovšem zahrnují většinu typů pobytů,

Vysoká koncentrace je i v MČ Praha-Šeberov, MČ Praha-Štěrboholky a MČ Praha-Troja. Obrázek č. 1 také ukazuje nulovou koncentraci vietnamské komunity na jihovýchodě Prahy, tzn. že zde žádní vietnamští příslušníci nežijí.

Lze tedy říci, že na rozdíl od jiných menšin, kteří jsou více rovnoměrně rozloženi (například Ukrajinci, Rusové či Slováci), je vietnamská komunita nerovnoměrně koncentrována v městských částech Prahy (Sýkora, a kol., 2012).

5. Případová studie Praha-Libuš

5.1. Městská část Praha-Libuš

Jelikož moje práce se zaměřuje na okolí Sapy, ráda bych přiblížila základní informace v rámci sídelního a populačního vývoje této městské části.

5.1.1. Sídelní situace

Městská část Praha-Libuš se skládá ze dvou katastrálních území, Písnice a Libuše. Zatímco Písnice je klasická venkovská vesnice s rodinnými domy, náměstím a statky, Libuš představuje především panelákové sídliště postavené jako jedno z posledních v Praze s menším počtem rodinných domů. V celé obci se nachází kolem 65 ulic a 899 adres.

Tabulka č. 3: Srovnání počtu domů a bytů v Praze, MČ Praha 12 a MČ Praha-Libuš roku 2011

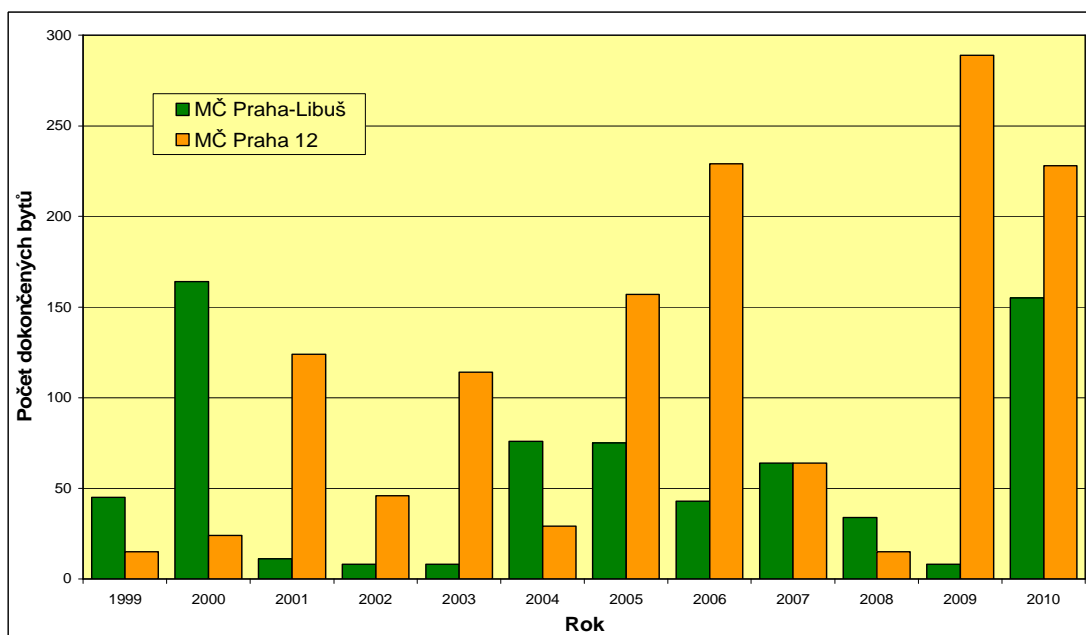
	Obydlené domy	Obydlení byty
Hl.m. Praha	89 825	496 911
Praha 12	3 116	21 486
Praha-Libuš	1 162	3 003

Zdroj: ČSÚ- *Numeri Pragenses 2011*

Při srovnání MČ Prahy-Libuš a městského obvodu Praha 12 si lze povšimnout diferenciací v počtu bytů a domů (tabulka č. 3). Zatímco domů je v MČ téměř třetina z celého městského obvodu, obydlených bytů je sotva jedna sedmina.

Graf č. 1: Srovnání počtu nově dokončených bytů/domů MČ Praha-Libuš a MČ Praha 12 mezi roky 1999- 2010

Zdroj: ČSÚ- Bytová výstavba v roce 1999 – 2010

Za posledních 12 let přibylo v MČ Praha-Libuš 691 nových bytových jednotek, z toho 279 je rodinných domků. V porovnání například s MČ Praha 12 je vývoj trochu jiný (graf č. 1). Zatímco v MČ Praha-Libuš byl největší rozkvět výstavby na přelomu století a poté nová výstavba ustala, na Praze 12 pozorujeme vyšší počet dokončených bytů až v roce 2006. Jako paradox se může jevit fakt, že nejvíce postavených nových bytových jednotek bylo v obou městských částech po celosvětové krizi roku 2009 (ČSÚ).

Co se týče srovnání nájmů a koupi bytů této MČ s jinými lokalitami Prahy, dá se říci, že při koupi průměrného bytu v panelovém domě zaplatíme na Libuši méně než v jiných oblastech. Hlavním důvodem může být velmi špatná dostupnost v rámci MHD (není zde metro¹). Ovšem doprava v této oblasti je považována obecně za dosti problematickou, a to díky již zmíněné špatné dostupnosti v rámci MHD a z důvodu obecné funkce hlavní silnice, která spojuje jižní okraj Prahy s příměstskými oblastmi jako Dolní Břežany a Jílové u Prahy (Sýkora a kol., 2012). Mezi další výrazný důvod se považuje přítomnost tržnice Sapa a tedy vysoké koncentrace vietnamského obyvatelstva, ovšem na druhou stranu Vietnamci vytváří poptávku po místních bytech a domech a mohou tak zvyšovat ceny nemovitostí (Sýkora a kol., 2012).

¹ Metro se zde mělo začít stavět roku 2012, ovšem z důvodu nedostatku financí byla výstavba odložena na neurčito.

5.1.2. Populační vývoj

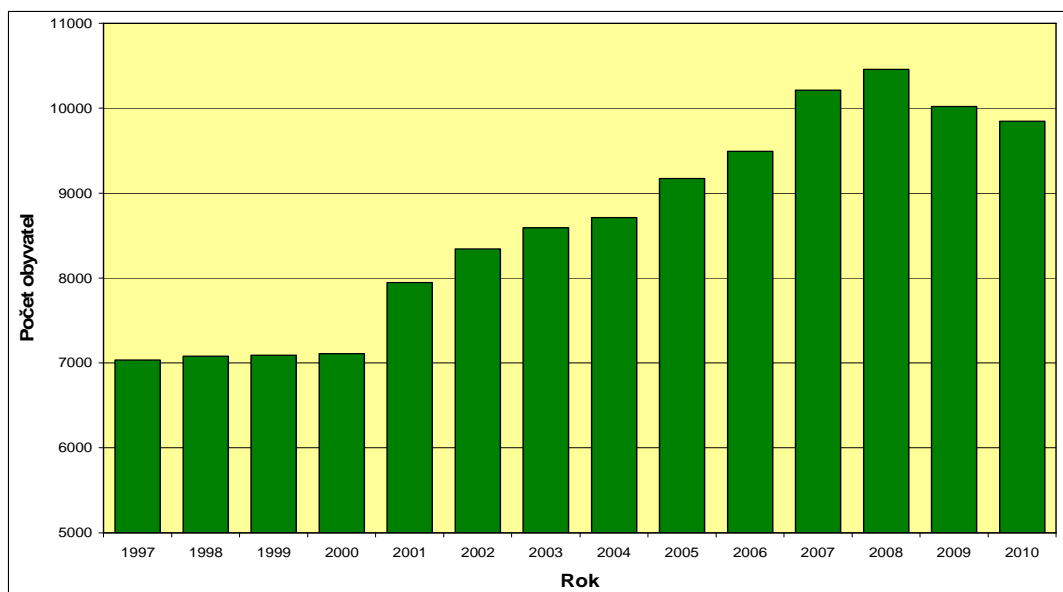
Populační vývoj této městské části se výrazně liší od růstu obyvatelstva Prahy (celkově). Jako jedna z mála městských částí zaznamenávala Libuš populační nárůst i po roce 1990 (až do roku 2008). Největší populační boom ovšem přišel po roce 1980 a to především v souvislosti s dostavbou sídlišť a s výstavbou nových rodinných domů na kraji této městské části. Migrační přírůstek se zde také velmi lišil od celopražského průměru – v roce 2007 činil 3,8 ‰, celorepublikový průměr byl 1 ‰. S tím souvisí i vysoký podíl cizinců, který tvoří kolem 21 % celé populace této městské části, přičemž celopražský průměr je 15% obyvatel. Tento trend nárůstu počtu cizinců nastal až po roce 1996, kdy velkostržnice Sapa zahájila svou činnost (Drbohlav, Čermáková, v tisku). Na základě hrubé míry migrace, která se stále pohybuje v kladných číslech a je poměrně stabilní, se dá tvrdit, že nedochází k úbytku českého obyvatelstva na úkor toho vietnamského, ze kterého měl městský úřad obavy (Sýkora a kol., 2012).

I přesto, že v posledních několika letech dochází v MČ k procesu stárnutí populace, tak díky výstavbě panelových domů, která přilákala hlavně mladé obyvatelstvo, zde převažuje mladé obyvatelstvo a průměrný věk MČ je 37,8, Prahy 41,6 (k 31. 12. 2010), což je stále silně pod pražským průměrem (Sýkora a kol., 2012, ČSÚ).

Jak již bylo zmíněno, vysoký podíl cizinců je částečně přisuzován existenci velkostržnice Sapa. Ačkoliv se podíl cizinců zde zvyšuje, a to především vietnamského a čínského původu, stále platí, že nejpočetnější menšinu zde stále zastávají Ukrajinci, kteří se zdržují pouze na severu této MČ (57% z hlášených cizinců v této MČ k 31. 12. 2007) (Sýkora a kol., 2012). Cizinci se zdržují v oblastech sídlišť, kde je pro ně dostupnějších bydlení především z ekonomického hlediska (Sýkora a kol., 2012).

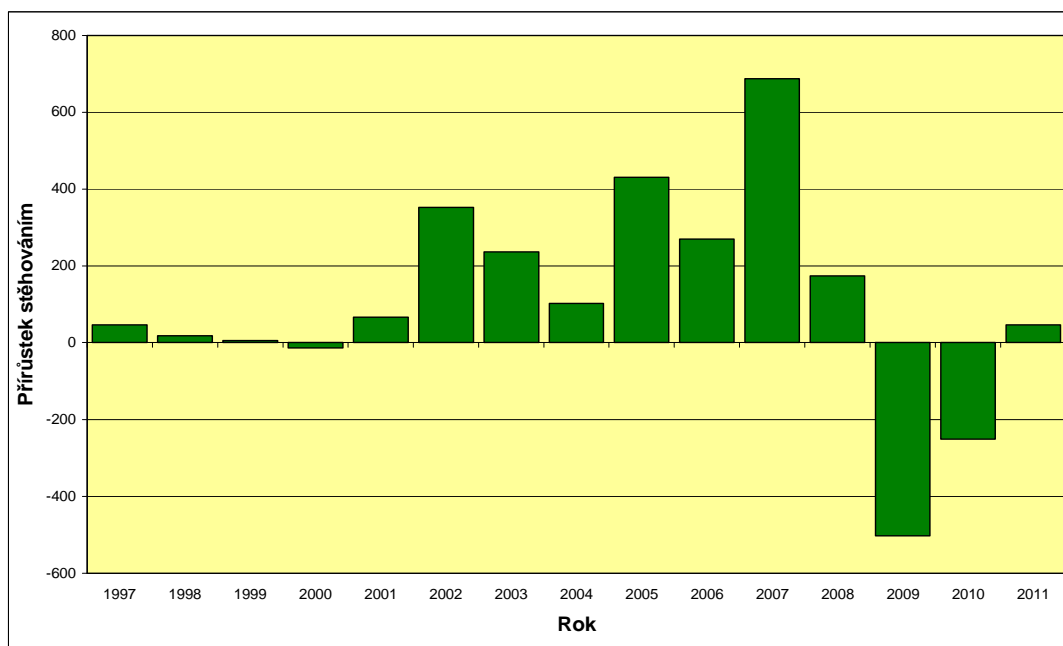
Od roku 2009 si lze povšimnout menšího poklesu celkového počtu obyvatel (graf č. 2). Důvodem je jednak snížení počtu narozených, ekonomická krize, migrační politika a vystěhování části cizinců z této MČ (Karmelitová, Týc, 2010). K 30. 9. 2010 Cizinecká policie uvádí 652 Vietnamců žijící v této městské části (400 na Libuši a 252 v Písnici).

Graf č. 2: Vývoj počtu obyvatel v MČ Praha-Libuš mezi lety 1997-2010

Zdroj: ČSÚ- Vývoj obyvatelstva hl. m. Prahy 2001-2010, Karmelitová, Týc, 2010

Graf č. 3: Vývoj přírůstku stěhováním v MČ Praha-Libuš mezi lety 1997-2011

Zdroj: ČSÚ- Obyvatelstvo dle městských částí v letech 1991 - 2010

Na rozdíl od správního obvodu Prahy 12, kde migrační saldo až do roku 2001 bylo dlouhodobě záporné, v městské části Praha-Libuš stagnovalo (graf č. 3). Pohybovalo se kolem kladných 100 osob ročně, ovšem každým rokem migrační saldo lehce klesalo. Zlomovým rokem je rok 2001, kdy se zvýšil přírůstek stěhováním, ale ne z důvodu vyšší migrace, ale díky změně legislativy (nově započítávání cizinci

s dlouhodobým pobytem). Ačkoliv ekonomická krize padla na všechny městské části, nejhorší bilance byla zaznamenána právě v MČ Praha-Libuš, kdy se v roce 2009 migrační saldo pohybovalo kolem záporných 503 všech osob. V současné době se situace zlepšuje a v posledním roce se migrační saldo opět dostává do kladných hodnot (Karmelitová, Týc, 2010).

5.2. Data a metodologie

Dostupnost dat je dosti problematická. Data ohledně jakékoliv menšiny jsou, pokud ovšem nějaké jsou, pouze orientační, jelikož v nich není zahrnutá nelegální migrace a nelegální pobyt v Česku. Navíc málokdy jsou veřejnosti přístupná.

Tento problém se týká i mé problematiky. Na Českém statistickém úřadu jsou dostupná data za jednotlivé městské části v souboru Vývoj obyvatelstva hl. m. Prahy 2001-2010, v Numeri Pragenses (Statistická ročenka Prahy) a částečně i ve statistickém bulletinu hl. m. Prahy. Ovšem v žádném z těchto souborů nejsou data ohledně počtu cizinců v jednotlivých městských částech, natož rozdělení cizinců v jednotlivých městských částech podle národnosti.

Jediná Cizinecká policie České republiky zveřejnila k 30. 9. 2010 počty cizinců za jednotlivé okresy, obce a městské části, ovšem jsou to pouze cizinci narození po roce 1991 a starší, což tedy také způsobuje určitou zkreslenost a neúplnost výsledků. Tato data jsou rozdělena dle typu pobytu – na dlouhodobě pobývajících, trvale pobývajících, přechodně pobývajících a na pobyt s vízem delším 90 dnů. Kvantitativní metody, kde pracuji s celkovým počtem a s podílem vietnamské komunity na celkovém počtu populace dané městské části, jsou tedy zpracovávány z těchto dat.

Má práce obsahuje kvantitativní i kvalitativní metody výzkumu. Mezi přednosti kvantitativní metody patří relativní rychlost sběru a jednoznačnost a přesnost zjištěných dat. Naopak mezi nevýhody můžeme zařadit možné opomenutí vedlejších faktorů ovlivňující situaci a nepovšimnutí si zvláštností zkoumaného jevu v dané oblasti (Hendl, 2008). Jako kvantitativní metodu jsem zvolila tedy počítání dvou indexů (index odlišnosti, index segregace) podle Masseyho a Dentona. Index odlišnosti se vztahuje na situaci celého hlavního města, index segregace se naopak týká pouze zkoumané městské části MČ Praha-Libuš, ovšem oba indexy měří míru koncentrace vietnamské komunity ve zkoumané lokalitě.

Dále jsem zvolila dvě kvalitativní metody výzkumu, metodu pozorování a metodu řízených rozhovorů. Kvalitativní metody nám umožňují analyzovat proces a zkoumat daný jev v jeho přirozeném prostředí. Zároveň tento způsob výzkumu umožňuje lepší pochopení dané problematiky, možnost nalezení různých souvislostí a také poskytuje

osobní zkušenosti prostřednictvím průzkumu v terénu (Hendl, 2008). Pomocí metod pozorování, která nám umožňuje zjistit, co se ve skutečnosti v dané lokalitě děje, analyzuji míru koncentrace vietnamské komunity ve dvou mnou vybraných oblastech městské části Praha-Libuš. Tyto dvě oblasti jsem vybrala na základě dostupných informací ohledně vietnamské komunity, vzdálenosti od Sapy a samozřejmě dle vlastní zkušenosti. Poslední týden v dubnu jsem podnikla obchůzku těchto dvou lokalit a na základě jmen na zvoncích jsem se pokusila analyzovat situaci a vytipovat oblasti (panelové domy) s vysokou mírou koncentrace bytů obývaných vietnamskými příslušníky. Je důležité ovšem podotknout, že některá jména na zvoncích jsou zastaralá, spousta vietnamských rodin jsou v podnájmu a nemají své jméno napsané na zvonku. Proto mohou být moje výsledky pouze orientační.

Jako druhou kvalitativní metodu jsem zvolila řízené rozhovory s místními obyvateli. Na základě jejich odpovědí se pokusím zjistit názor veřejnosti na danou problematiku resp. na místní vietnamskou komunitu a její (sídlní) integraci do majority. Tuto metodu výzkumu jsem absolvovala prvních 14 dní v dubnu. Respondenty jsem si vybírala ze stejných dvou lokalit jak dělaná analýza koncentrace. Nezaměřila jsem se pouze na českou komunitu, ale chtěla jsem znát také pohled vietnamské komunity na danou situaci, i když tato část byla velmi náročná a částečně téměř nemožná. Respondenty jsem si vybírala náhodně bez jakýchkoliv specifických kritérií (pohlaví, věk), ovšem jediným požadavkem byla etnická příslušnost. Celkem proběhlo 12 rozhovorů, z toho 8 s českými občany a 4 s vietnamskými obyvateli.

5.3. Kvantitativní metoda

Nejčastěji používanými indexy je index odlišnosti (index of dissimilarity) a index segregace. Základní pravidlo při výpočtu indexů tvoří názor, že segregace by měla být měřena jako odchylka od situace, kde nastala naprostá desagregace, tj. naprostá rovnoměrnost rozložení jevu (Winship, 1977).

5.3.1. Index odlišnosti

Nejpoužívanějším indexem pro výpočet rovnoměrnosti je index odlišnosti, který vyplynul z metodologické analýzy Duncana a Duncana v roce 1955. Tento index porovnává relativní zastoupení minority ve zkoumané oblasti (Massey, Denton, 1988; Sýkora, Temelová, 2005). Určuje procento jedné skupiny, které by se mělo přestěhovat, aby byla dosažena rovnoměrnost a stejná koncentrace všech skupin

v dané lokalitě (White, 1986). Porovnávané skupiny mohou zastupovat dvě odlišné skupiny, ale také část skupiny a celkové populaci celkem (Sýkora, Temelová, 2005).

Index také může být odvozen z Lorenzovy křivky, která zobrazuje kumulativní podíl menšiny ku kumulativnímu podílu většiny na základě plošných jednotek, které jsou seřazeny od nejmenšího k největšímu. Pokud je počet příslušníků menšiny velmi nízký ve srovnání s počtem plošných jednotek, může být index silně ovlivněn náhodnými odchylkami od rovnosti (Massey a Denton, 1988).

Výsledek se pohybuje mezi hodnotami 0 a 1 (Massey a Denton, 1988), přičemž pokud je hodnota výsledku 0, znamená to, že zkoumaná lokalita má stejný podíl zkoumané menšiny jako celkový podíl města. Naopak pokud se hodnota blíží k jedničce, znamená to, že daná lokalita je osídlena pouze danou skupinou (např. pouze černoši, Vietnamci apod.) (Winship, 1977).

$$ID = 1/2 \sum_{i=1}^k (x_i / X - y_i / Y)$$

x_i, y_i = počet členů příslušné skupiny na i -té územní jednotce

X, Y = celkový počet členů příslušné skupin v celé lokalitě

k = počet územních jednotek v dané lokalitě

Hodnota indexu odlišnosti se vypočítala (výpočet viz příloha č. 3):

$ID = 1/2 * \text{suma (počet Vietnamců v dané MČ / celkový počet Vietnamců v Praze - počet obyvatel v MČ / celkový počet obyvatel v Praze)}$

$ID = 0,5 * 0,675 \quad \Rightarrow ID = 0,337 \quad \Rightarrow ID = 33,7$

Výsledek indexu odlišnosti se rovná **(ID) = 33,7**. Tento výsledek se lze interpretovat tak, že *necelých 34 % lidí celkové populace hl. m. Prahy by se v roce 2010 muselo přestěhovat, aby ve všech městských částech byl stejný podíl menšiny a majority.*

5.3.2. Index segregace

Index segregace vychází z indexu odlišnosti a slouží k určení relativního rozdílu v prostorovém rozložení mezi minoritou a majoritou. Lze počítat i ve vztahu k celkovému počtu obyvatel města. Výsledek je stejně interpretován jako u indexu odlišnosti, jen výsledek může nabývat hodnot od 0 do 100 (Winship, 1977).

$$IS = ID_{xn} / [1 - (X / Y)]$$

ID_{xn} = index odlišnosti mezi skupinou X a celkovou populací Y

X= celkový počet členů příslušné skupiny X v dané lokalitě

Y= celkový počet obyvatel v dané lokalitě

Hodnota indexu segregace se vypočítala:

$IS = \text{Index odlišnosti} / (1 - (\text{počet Vietnamců} / \text{celkový počet obyvatel}))$

$IS = 0,337 / (1 - (652/9846))$

$IS = 0,337 / (1 - 0,0662) \quad \Rightarrow IS = 0,361 \quad \Rightarrow IS = 36,1$

Výsledek indexu segregace se rovná (IS)= **36,1**. Hodnota indexu segregace se velmi podobá hodnotě indexu odlišnosti, ovšem je trošku vyšší, jelikož se týká pouze zkoumané lokality. Výsledek se tedy interpretuje stejně – *v městské části Praha-Libuš by se muselo přestěhovat 36 % obyvatel celkové (místní) populace, aby zde došlo k rovnoměrnému rozložení obyvatelstva.*

5.3.3. Shrnutí

Index odlišnosti nám ukázal, že rozmístění vietnamské komunity je v Praze nerovnoměrné. Téměř třetina obyvatelstva by se musela přestěhovat, aby bylo dosaženo naprosté rovnoměrnosti v rozložení. Index segregace, který je zaměřen pouze na zkoumanou oblast, tedy na městskou část Praha-Libuš, odhalil, že v této oblasti by se muselo přestěhovat o necelé 3 % obyvatel víc než v celé Praze. Tyto výsledky tedy potvrzují, že je ve zkoumané městské části vyšší koncentrace vietnamské komunity.

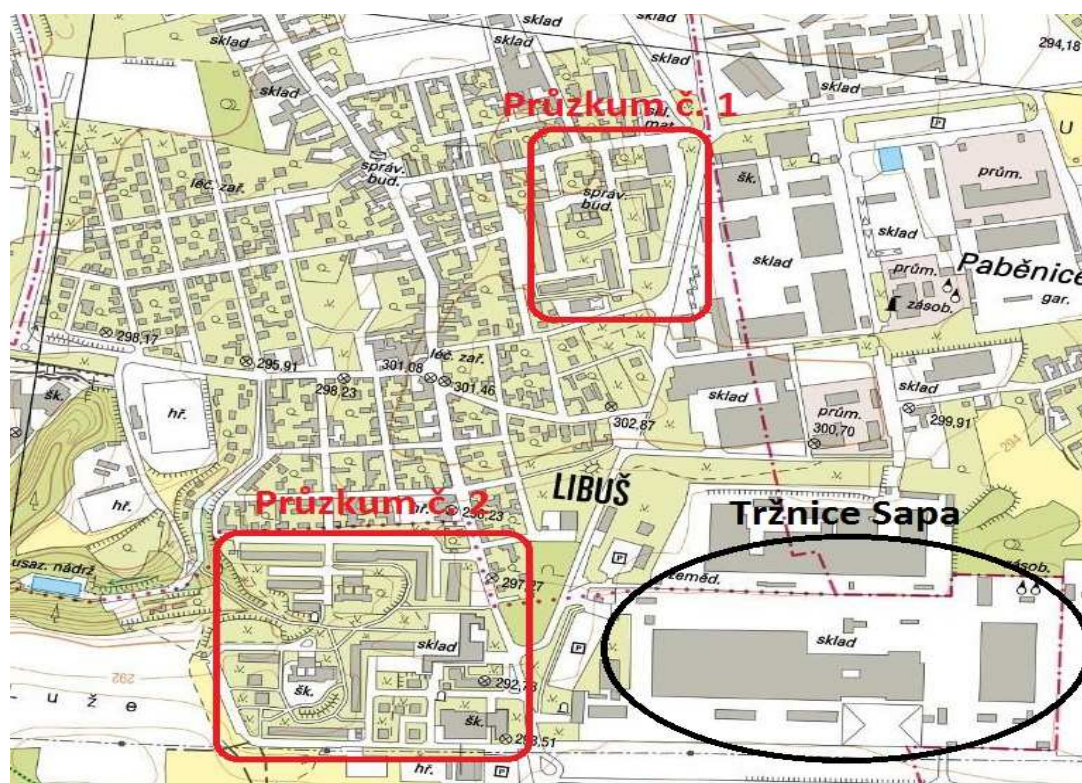
5.4. Prostorová koncentrace Vietnamské komunity v MČ Praha-Libuš

Hlavním cílem tohoto výzkumu, ačkoliv již od začátku vím, že může být určitými nedostatky nepřesný (malé území, špatné jméno na zvonku, apod.), je zjistit rozdíl mezi možnými dostupnými daty a skutečností. Ačkoliv má tato městská část nejvyšší koncentraci vietnamské komunity v Praze, byty rozhodně nejsou natolik osídleny Vietnamci, jak by člověk očekával.

Tento průzkum jsem dělala pouze na panelovém sídlišti na Libuši ve dvou oblastech. Hlavními důvody jsou především blízkosti velkoobchodu Sapa, mé očekávání větší koncentrace vietnamské komunity v pronajatých bytech než v rodinných domkách, a především moje vlastní zkušenost.

Podle jednoho ze zástupců městské policie je počet Vietnamců větší, než kolik jich je zde evidováno. Tvrdí také, že ve spoustě bytech žijí Vietnamci, aniž by to úřad či kdokoliv jiný věděl. Také se zmiňuje o tom, že v každém bytě, který vlastní nebo má pronajatý vietnamský příslušník, je více lidí, než kterých je na toto místo nahlášeno (jeden byt – dva příslušníci hlášení – dalších 5 žijících).

Obrázek č. 2: Mapa části MČ Praha-Libuš znázorňující oblasti mého průzkumu.

Zdroj: ČÚZK- Nahlížení do katastru nemovitostí, vlastní tvorba

(1) Oblast průzkumu č. 1

Svůj výzkum jsem zaměřila na dvě oblasti, obě panelákového typu (viz obrázek č. 2). První se nachází přibližně 500 m od vstupu do areálu tržnice Sapa (viz obrázek č. 3). V jednom z panelákových domů zde před několika roky byly problémy nejen s pořádkem, ale i s některými nájemníky, částečně i s obyvateli vietnamského původu (ulice Na Domovině 651/1). Sice se podle mého průzkumu v tomto panelovém domě vyšší koncentrace vietnamských příslušníků nepotvrdila, ale na základě rozhovorů s místními obyvateli, členy státní správy a městskou policií lze říci, že zde pobývá poměrně velké množství Vietnamců. Dále je také možné zpozorovat větší množství bytů obývaných vietnamskou komunitou v nedalekém panelovém dvouvchodovém domě v ulici V Lužích.

Ostatní domy ve zkoumané oblasti ovšem, dle jmen na zvoncích i dle rozhovorů s některými obyvateli, nejsou obydleny vietnamskou komunitou, prozatím.

Obrázek č. 3: Počet bytů obývajících Vietnamci v oblasti č. 1

Zdroj: ČÚZK- Nahlížení do katastru nemovitostí, vlastní tvorba

Příklad situace v domě Na Domovině 651/1

Panelový dům v ulici Na Domovině 651/1 leží v nedaleké blízkosti tržnice Sapa, přibližně 500 metrů od hlavního vchodu a v předešlých několika letech zde proběhlo několik významných sporů mezi místními obyvateli, proto bych se o nich zmínila.

Za posledních několik let bylo v tomto panelovém domě zaznamenáno více problémů mezi nájemníky, především mezi českou majoritou a Vietnamci, ať už obyvateli tohoto domu či úplně cizími lidmi stejného etnika. Týkalo se to nepořádku v prostorách kolem domu, nadměrnému hluku, rušení nočního klidu, pobytu cizích osob v prostorách domu (dle některých očitých svědků i osob se zbraněmi), konzumace drog apod. Navíc v některých bytech žilo více osob, než bylo únosné (Kocourek, 2010). Situace se vyhroutil roku 2009, kdy nájemníci vytvořili skupinu dobrovolníků pro integraci a pořádek, jejímž cílem bylo zlepšování soužití těchto dvou kultur v již zmíněném domě. Požádali o pomoc místní úřad a bezpečnostní složky státu a o pomoc při kontrole nad porušováním domovního řádu (Organizace pro pomoc uprchlíkům).

Tyto problémy jsou přisuzovány na základě „vzájemného nepochopení i nedorozumění zástupců rozdílných kultur, nepochopení povinností uvedených v domovním řádu, neporozumění právům a povinnostem majitelů bytových jednotek, laxního přístupu k řešení problémů, postupu úřadů a poškozených a nezkušenosti všech stran“ (www.nadomovine1.cz).

Tento integrační výbor pro soužití a pořádek poskytuje pomoc a poradenství komukoliv v dané městské části, nejen obyvatelům tohoto domu. Na základě této zkušenosti byl vytvořen také internetový portál s informacemi, domovními řády apod. Všechny řády a informace zde jsou dostupné ve více jazycích (Organizace pro pomoc uprchlíkům).

V dubnu 2010 internetový zpravodaj I dnes zveřejnil článek o tom, že právě v tomto panelovém domě vzniká domobrana proti vietnamské komunitě. Tato „fáma“ vznikla na základě

mediálního vyjádření tehdejšího starosty Petra Mráze a místopředsedkyně Pavly Jedličkové, kteří podle předsedů sdružení Info-Dráček a klubu Hanoi (zástupci vietnamské komunity v této městské části) šířili nepřesné informace a vytvářeli mezi českými obyvateli paniku a negativní postoj k vietnamské menšině. I obyvatelé domu Na Domovině tvrzení o vzniku domobrany popírají. Říkají, že ačkoliv mají problémy s vietnamskými občany pohybující se v okolí jejich domu, nevzniká zde žádná domobrana, ba právě naopak. Snaží se o spolupráci všech obyvatel a o společná řešení již zmíněných problémů (Výzva městské části Praha-Libuš).

V současné době se situace v tomto domě uklidnila, hlavní problémy byly vyřešeny (výměna zámků, ukončení nájemní smlouvy s konfliktními obyvateli) a nyní zde mezi obyvateli panují přátelské vztahy (www.Nadomovine1.cz).

(2) Oblast průzkumu č. 2

Druhou oblastí mého průzkumu je rozlehlé sídliště na druhé straně hlavní ulice Libušská. Větší počet vietnamských rodin se potvrdil v jednom z panelových domů, kde přibližně v každém desátém bytě žije vietnamská rodina (obrázek č. 4). Vyšší koncentrace je také ve vedlejším domě, kde v každém druhém resp. třetím bytě žijí Vietnamci a asi v 50 m vzdáleném činžovním domě, kde žijí Vietnamci ve třetině bytů. Zbýlá část sídliště je přibližně rovnoměrně osídlena touto etnickou skupinou.

Obrázek č. 4: Počet bytů obývaných Vietnamci v oblasti č. 2

Zdroj: ČÚZK- Nahlížení do katastru nemovitostí, vlastní tvorba

Také bych se chtěla zmínit o oblasti nových rodinných luxusních domů nalevo od sídliště. Na základě několika, na sobě nezávislých rozhovorů, většina domků patří Vietnamcům. Lze to i rozpoznat podle některých soch (např. budha) a architektury (zahnuté střechy altánku) na zahradách.

5.4.1. Shrnutí

Metoda pozorování potvrdila vyšší koncentraci bytů obývaných Vietnamci v šestivchodovém panelovém domě na druhé straně hlavní ulice Libušská a v několika panelových domech v ulici v Lužích. Na základě tohoto průzkumu lze říci, že vietnamská komunita ani v této městské části není rovnoměrně rozložena, ovšem rozdíly zde nejsou velké. Průzkum celé městské části může být předmětem další studie, která by měla přinést spolehlivější data.

5.5. Řízené rozhovory

Pomocí řízených rozhovorů jsem zjišťovala názory a pohled na vietnamskou komunitu v této městské části a její (sídelní) integraci do většinové společnosti. Nezaměřila jsem se pouze na českou komunitu, ale chtěla jsem znát také pohled vietnamské komunity na danou situaci, i když tato část byla velmi náročná a částečně téměř nemožná.

Je důležité se zmínit o rozdílu v přístupu a ochotě těchto dvou národností. Zatímco Češi byli ochotní, vstřícní a často velmi výřeční, najít Vietnamce, který by byl ochotný se mnou spolupracovat, bylo prakticky nemožné.

Jedním z důvodů bylo, že svůj průzkum v městské části jsem dělala během dne, ovšem Vietnamci pracují většinou od brzkého rána do pozdějšího večera, takže potkat Vietnamce potulujícího se na sídlišti či na ulicích bylo nereálné. Při mém výzkumu jsem také navštívila tržnici Sapu s domněnkou, že bych zde narazila na česky mluvícího Vietnamce, který by byl ochotný mi na pár otázek odpovědět. Ovšem když už jsem na někoho takového narazila, tak tato osoba nežila v této městské části.

Další nevýhodou byl jazyk. Spousta Vietnamců, ať už přišli dříve nebo v posledních letech, neumí česky. Česky mluvící Vietnamci jsou ve většině případů studenti, ovšem na ty během dne nebylo možné také narazit, jelikož většina z nich je samozřejmě ve škole. Navíc v této městské části nebydlí velké množství vietnamských studentů, ti se zdržují spíše na kolejích či v centrech, kde žijí jejich rodiče, se kterými před několika lety přišli.

Dalším podstatným důvodem může být jejich strach z rozhovorů. Bojí se odpovídat na otázky, jelikož neví, co by jejich odpovědi mohli způsobit. Navíc Čechům údajně moc nedůvěřují. Podle jednatelky Klubu Hanoi Evy Pechové Vietnamců, kteří by byli ochotni odpovídat na otázky neznámých lidí, je velice málo a stále ubývají.

Nakonec se mi podařilo udělat pár rozhovorů s příslušníky vietnamské komunity, ovšem jsou to pouze studenti, kteří zde mají pevnější vztahy s majoritou díky integraci ve školách apod.

Mezi mé hlavní otázky při řízených rozhovorech patřilo:

- 1) Jak se Vám žije v městské části společně s vietnamskou/českou komunitou?
- 2) Pozorujete nějakou snahu o integraci z obou etnických skupin?
- 3) Jaké máte sídelní zkušenosti s vietnamskými/českými spoluobčany?
- 4) Můžete uvést příklad dobré/špatné zkušenosti s Vietnamci/ Čechy?
- 5) Cítíte se v této MČ utlačováni?
- 6) Páli byste si nějakou změnu v budoucnosti ohledně sídelní situace/integrace?

Na tyto otázky odpovědělo 12 respondentů, z toho 8 Čechů a 4 příslušníci vietnamské komunity (tabulka č. 4).

Tabulka č. 4: Základní charakteristika respondentů

	Pohlaví	Věk	Zaměstnání	Národnost
respondent č. 1	žena	65	důchodkyně	česká
respondent č. 2	žena	30	mateřská dovolená	česká
respondent č. 3	muž	25	student VŠ	česká
respondent č. 4	muž	45	Obchodní zástupce	česká
respondent č. 5	muž	23	student VŠ	česká
respondent č. 6	muž	60	pracovník na ČSÚ	česká
respondent č. 7	žena	50	státní správa	česká
respondent č. 8	ženy	22	studentka VŠ	česká
respondent č. 9	žena	22	studentka VŠ	vietnamská
respondent č. 10	žena	16	studentka VŠ	vietnamská
respondent č. 11	žena	23	studentka VŠ	vietnamská
respondent č. 12	muž	30	obchodník	vietnamská

Zdroj: vlastní výzkum

1) Jak se Vám žije v městské části společně s vietnamskou/českou komunitou?

Na otázku společného soužití těchto dvou komunit většina respondentů odpovídala pozitivně nebo neutrálně. Jen čeští respondenti dodávali obavy z přelidnění a možného vzniku ghetta v této oblasti (respondenti č. 2, č. 3, č. 7). Jediná respondentka č. 8 měla negativní pohled na situaci v městské části. Tato respondentka, žijící v Písnici, měla velmi vyhraněný názor na vietnamskou komunitu. Tvrdila, že „Vietnamci by se měli přizpůsobit té zemi, do které přišli a přijmout určitá práva a zákonitosti tohoto státu. Oni

si zde vytváří svůj vlastní stát a kdoví, co se tam děje“. Dále tvrdila, že s ochotou a přizpůsobením se moc často ze strany Vietnamců nesetkává.

2) Pozorujete nějakou snahu o integraci z obou etnických skupin?

Na otázku ohledně snahy o (sídlní) integraci, ať už z českého či vietnamské pohledu, se většina českých respondentů rozpovídala. Například respondentovi č. 2 vadí, že Vietnamci Čechům „rozumí/nerozumí podle toho, jak se jim to hodí“, respondentovi č. 3 zase přijde, že Vietnamci neumí řídit. Respondenti č. 4 a 5 byli poměrně skeptičtí k integraci a asimilaci vietnamské komunity v MČ. Mají pocit, že zde dochází ke snaze o integraci pouze z české strany a že zde časem možná dojde k vytlačení české komunity z těchto míst. Respondentům č. 1, 6 a 7 vietnamská menšina zde nevadí, jen požadují, aby se v této MČ pohybovali lidé legálně (tedy s povolením pobytu), aby pracovali legálně a aby bylo evidováno vše, co má. Vietnamské respondentky (č. 9, 10, 11) uznávají, že je bariéra v integraci, především ale u starší generace. Zajímavý názor má respondentka č. 11, která se zatím setkala pouze s negativními ohlasy ze strany Čechů, ale uznává, že Vietnamci žijící v blízkosti Sapy, nejsou příliš ohleduplní. Tvrdí, že ti „rozumnější“ bydlí dále od Sapy, kde je relativní klid a do tržnice dojíždí.

3) Jaké máte sídelní zkušenosti s vietnamskými/českými spoluobčany?

Na sídelní integraci si žádný z respondentů výrazně neztěžoval, pouze se pár z českých respondentů zmínilo o nepříjemném zápachu z vietnamské kuchyně. Většina se shodla na tom, že kolikrát jsou Vietnamští sousedé mnohem lepší a příjemnější, než čeští. Jediná vietnamská respondentka č. 11 odpověděla, že má spíše špatné zkušenosti v sídelním soužití s Čechy, ale odpověď nechtěla více rozvádět.

4) Můžete uvést příklad dobré/špatné zkušenosti s Vietnamci/ Čechy?

Při dotazu na dobré či špatné zkušenosti s druhou etnickou komunitou odpovídali respondenti rozdílně. Respondenti č. 1, 3 a 5 měli převážně jen dobré zkušenosti s Vietnamci. Zmínili se o častém pozdravení druhé osoby, o pouštění sednout starších lidí v autobusu, a označují Vietnamce za ohleduplnější a pracovitější než jsou Češi. Respondenti č. 2, 4 a 7 nemají bezprostředně osobní zkušenosti (krom hluku a špatného chování v autobuse vietnamských příslušníků), ovšem velmi si ztěžovali na dopravní situaci v ulici Libušská, u vjezdu do Sapy. Vietnamští respondenti (č. 8, 11, 12) si obecně ztěžovali na neochotu české společnosti přijmout Vietnamce za „spolubydlící“. Tvrdili, že jim Češi integraci do společnosti moc neusnadňují.

5) Cítíte se v této MČ utlačováni?

Odpovědi ohledně pocitu utlačování byli velmi zajímavé. Zatímco vietnamští respondenti odpovídali negativně (především díky jejich věku – studenti si nepřijdou utlačováni, jelikož umí česky a společnost je mezi sebe pustila), téměř všichni čeští respondenti odpovídali na tuto otázku pozitivně. Všichni si v této MČ přijdou utlačováni. Mají strach kvůli velkému zájmu vietnamské komunity o místní byty a domy, jelikož dle respondentů: „Vietnamci na to mají“. Tvrdí také (například podle respondenta č. 5), že naše dvě kultury jsou natolik odlišné, že by se málokdo chtěl přizpůsobit té druhé, a drží se radši společnosti a kultury, kterou zná – v tomto případě oblasti kolem Sapy. Navíc většina českých respondentů má strach, jelikož neví, co se v tržnici děje, a to co slýchávají v tisku a od známých, tento strach akorát umocňuje.

Dle informací od některých respondentů, většina rodinných domů a panelových bytů má být skoupena Vietnamci pro bytové či jiné účely.

6) Přejí byste si nějakou změnu v budoucnosti ohledně sídelní situace/integrace

Na otázce ohledně budoucnosti se všichni respondenti shodli – přejí si větší pochopení a snahu o integraci z obou stran. Čeští respondenti ještě dodávají přání o větší zájem státu o tuto oblast, propracovanější evidenci cizinců nejen v této lokalitě a především přísnější kontrolu legality (pracovní i pobytové).

Vietnamští respondenti si zase přejí snahu o pochopení a přijetí vietnamské menšiny v této městské části, ovšem říkají, že „vnucovat se nebudeme“. Holt si budeme dělat to svoje a oni to svoje“ (respondent č. 12).

5.5.1. Shrnutí

Analyzovat a pochopit vztahy mezi Čechy a Vietnamci v této městské části je velmi složité. Čeští respondenti mají obavy z budoucnosti, z rozmachu Sapy a budoucího vytlačení české komunity z této oblasti. Dá se říci, že konflikty vznikají spíše na úrovni společnosti, tedy strachu ze síly a možných následků chování vietnamského etnika, než na úrovni jednotlivců, jelikož osobní problémy nemají.

Vietnamští příslušníci, tedy pouze dle mých respondentů (jelikož vietnamská společnost je v Česku silně diferencovaná) si přejí lepší asimilaci a klidné soužití stejně jako Češi. Ovšem když nevidí zájem ze strany české společnosti, ztrácí ho i oni.

5.6. Segregace/ separace/ enkláva?

Často je tato městská část označována za segregovanou oblast vietnamské komunity díky existenci velkotržnice Sapa.

Massey a Denton definují segregaci jako proces, kdy dochází k nerovnoměrnému rozložení společnosti, k částečnému oddělení minority od společnosti a kde dochází ke špatné asimilaci a ke špatnému navazování přátelských vztahů. Na základě této definice lze oblast Sapy považovat za segregovanou (rezidenčně). Nejvýraznější vliv mají v tomto případě příčiny sociální. Hlavní roli zde hraje společná vietnamská etnická příslušnost, která sem láká nově příchozí Vietnamce díky národnostnímu a ekonomickému zázemí a možnému porozumění.

V této práci jsem se zaměřila na MČ a vztahy mezi českou a vietnamskou komunitou především ve dvou dimenzích, tj. v rovnoměrnosti (evenness) a v kontaktu (exposure), jelikož tyto dvě dimenze jsou často diskutujícím problémem.

Na základě dostupných informací lze říci, že společnost v Praze, ani této MČ není rovnoměrně rozdělena. Vietnamská komunita se rámci Prahy zdržuje v jižní části města, a v rámci městské části Praha-Libuš si lze povšimnout vyšší koncentrace v blízkosti Sapy, než v rodinných domech v Písnici.

Vietnamci a Češi zde žijí v těsné blízkosti a využívají tak společně nejen dopravní komunikace, ale obchody, hromadnou dopravu, místní tisk a samozřejmě veřejná prostranství. Lze tedy říci, že jejich fyzický kontakt je zde každodenní situací. Někteří čeští respondenti projeví obavy o osobní klid a bezpečí, což je další charakteristický prvek poměrně vysoké míry kontaktu. Vrstvy koncentrace, centralizace a shlukování mohou být předmětem dalšího šetření.

Dle teoretické definice lze tedy tuto městskou část lze považovat za vietnamsky segregovanou, ovšem pokud na toto pojmenování nahlédneme trošku z jiného úhlu a v současné době, není tak jednoznačné. Na základě zjištěných informací a podle zainteresovaných lidí do této problematiky (představitelé místní správy, členové městské policie aj.), zde nemůžeme mluvit o segregované oblasti a to především z důvodu vzniku dobrovolnosti. Segregované oblasti vznikají nedobrovolně, což se o této městské části říct nedá. Vietnamci se do této lokality stěhují dobrovolně a to především z důvodu existence Sapy, centra ekonomických vietnamských aktivit a díky finanční a sídelní dostupnosti.

Díky vysoké koncentraci vietnamské komunity může někdo označovat tuto oblast za segregovanou, ale dle správné definice to nelze. Z důvodu vysokého množství ekonomických aktivit a ekonomického zázemí lze mluvit spíše o (separované) enklávě vzniklé z ekonomických důvodů.

6. Závěr

Práce je věnována městské části Praha-Libuš, kde se nachází velmi známá tržnice Sapa, která je považována za centrum vietnamské komunity v České republice. Fakt, že tato tržnice zabírá téměř šestinou celé obydlené městské části a nikdo (policie, obecní úřad a ani místní občané) neví, co se v tržnici děje, silně znepokojuje místní obyvatelstvo. Vietnamská komunita městské části Praha-Libuš tvoří necelých 7 % celkové populace, což je o necelé 3 % více než v jiných městských částech. Vysoký počet vietnamských podnikatelů a obchodníků sídlící v Sapě způsobuje také vysokou vytíženost dopravy a to především na hlavní ulici Libušská, odkud je jediný možný výjezd do areálu. Často je tržnice Sapa zmiňována v tisku a médiích, většinou v souvislosti s držením a pěstováním drog, nelegálním podnikáním apod.

Všechny výše zmíněné skutečnosti jsou hlavními příčinami vyostřených vztahů mezi Čechy a Vietnamci v této městské části. Ovšem sídelní konfrontace a nepokoje se v rámci sídelních vztahů na základě výzkumů nepotvrdili.

Pomocí řízených rozhovorů jsem se pokusila zjistit a analyzovat pohled místních obyvatel na problematiku vietnamsko-českých vztahů. Dotazy jsem kladla oběma národnostním skupinám, ačkoliv s vietnamskými respondenty to bylo poměrně dost komplikované. Většina z nich totiž celý den pracuje, takže potkat je během dne někde na veřejných prostranstvích městské části bylo téměř nemožné. Navíc velkým problémem byla jazyková bariéra, jelikož Vietnamci mluvící česky jsou především pouze studenti a ti jsou během dne zase ve škole. Významnou roli v tomto průzkumu ale hrál fakt, že v této městské části žijí spíše věkově starší Vietnamci, kteří se do České republiky přistěhovali v posledních několika letech a svůj život zde věnují pouze práci a finančnímu zajištění, s čímž souvisí výše zmíněné denní zaneprázdnění.

Vietnamští respondenti jsou v městské části poměrně spokojeni, nemají většinou žádné sídelní problémy s českými sousedy až na pár specifických příkladů, kdy dochází k menším, ale ojedinělým sporům. Snaží se konfrontacím s majoritou vyhýbat a věnují se většinou svým záležitostem a povinnostem. Jsou ale toho názoru, že česká komunita jim integraci do společnosti neulehčuje.

Čeští respondenti nemají jednotný názor na tuto problematiku. Někteří vycházejí s vietnamskou komunitou velmi dobře a mají o vietnamských příslušnících velmi dobré mínění a navázané dobré přátelské vztahy. Ovšem většina respondentů, kteří dle mého názoru charakterizují i většinu společnosti této MČ, mají poměrně negativní názor na vietnamskou komunitu a existenci Sapy v této lokalitě. Ačkoliv nemají s vietnamskými sousedy významné negativní sídelní zkušenosti, nechtějí Vietnamce za

své sousedy, podnájemníky a někteří ani za spoluobyvatele této MČ. Mají strach z budoucnosti a možného vytlačení majority z této lokality vietnamskou menšinou.

Často je tato oblast označována díky vysoké koncentraci vietnamské komunity za segregovanou a na základě definice hlavních představitelů je toto označení správné. Pokud ovšem berem v úvahu současný stav a především dobrovolnost vzniku místní tržnice, můžeme mluvit v souvislosti s okolím areálu Sapy spíše o separované ekonomické enklávě.

7. Literatura

- BARŠOVÁ, A. (2003): Etnická segregace v bydlení. [online]. [cit. 2012-04-05]. Dostupné z www: <http://www.tspweb.cz/viceotsp-fulltext.shtml?x=118807>
- BARTŮŇKOVÁ, T. (2009): Reprezentace Vietnamců v českém tisku. Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK. Praha, 101 s.
- BLAFKOVÁ, M. (2009): Specifika života vietnamské komunity v ČR. [online]. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z www: <http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/343-specifika-zivota-vietnamske-komunity-v-cr.html>
- BLESKOVÁ, P. (2010): Život Vietnamců v ČR. Diplomová práce. Katedra občanské výchovy a filozofie PedF UK. Praha, 81 s.
- BROUČEK, S. (2005): Historie imigrace z Vietnamu do českých zemí. [online]. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z www: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2005040901>
- BURJÁNEK, A. (1997): Segregace. Sociologický časopis 33, č. 4, s. 423-434.
- Bytový dům Na Domovině 651/1. [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z www: <http://www.nadomovine1.cz/news/shrnuti-situace-domu-v-ulici-na-domovine-651-1-v-praze-libusi/>
- Cizinecká policie České republiky-statistické údaje. [online]. [cit. 2012-05-06]. Dostupné z www: <http://www.policie.cz/clanek/pocty-cizincu-s-trvalym-dlouhodobym-a-prechodnym-pobytem-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>
- ČERMÁKOVÁ, D., LACHMANOVÁ, L. (2008): Nelegální migrace a nelegální ekonomické aktivity migrantů z hlediska kontrolní činnosti kompetentních orgánů. In: Drbohlav, D. (ed.): Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu). Praha. Karolinum, 91–101 s.
- ČERMÁKOVÁ, D. (2011): Podnikání migrantů v ČR. Regionální a politická geografie PřF UK. Praha, 55 s.
- ČERNÍK, J. a kol. (2006): S vietnamskými dětmi na českých školách. [online]. [cit. 2012-05-04]. Dostupné z www: www.klubhanoi.cz/pdf/S_vietnamskymi_detmi.pdf
- ČSÚ: Cizinci v ČR 2011. [online]. [cit. 2012-03-14]. Dostupné z www: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/1414-11-r_2011-0900
- ČSÚ: Cizinci v ČR 2011. [online]. [cit. 2012-03-14]. Dostupné z www: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/1414-11-r_2011-0900
- ČSÚ: Cizinci v ČR 2011. [online]. [cit. 2012-03-14]. Dostupné z www: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/kapitola/1414-11-r_2011-0900

- ČSÚ: NUMERI PRAGENSES 2011 - Statistická ročenka hl. m. Prahy. [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z [www: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/101011-11-r_2011-25](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/101011-11-r_2011-25)
- ČSÚ: Předběžné výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011- Česká republika a kraje. [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z [www: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/03000-12-n_2012-10](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/03000-12-n_2012-10)
- ČSÚ: Cizinci v ČR: Vietnamci u nás zakořenili. [online]. [cit. 2012-04-11]. Dostupné z [www: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/cizinci_v_cr_vietnamci_u_nas_zakorenili20120214](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/cizinci_v_cr_vietnamci_u_nas_zakorenili20120214)
- ČSÚ: Vývoj obyvatelstva hl. m. Prahy 2001-2010. [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z [www: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/104007-11](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/104007-11)
- ČÚZK- Nahlížení do katastru nemovitostí. [online]. [cit. 2012-04-01]. Dostupné z [www: http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/](http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/)
- DRBOHLAV, D. a kol. (2008): Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu). Karolinum, Praha, 312 s.
- DRBOHLAV, D. a kol. (2010): Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?. SLON Praha, 207 s.
- DRBOHLAV, D., ČERMÁKOVÁ, D. (v tisku): „A New Song or Evergreen ...?“ The Spatial Concentration of Vietnamese Migrants' businesses in Prague's Sapa Area. Europe- Asia Studies.
- DRBOHLAV, D., EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, P. (2003/4): Výzkumná zpráva: Intergace cizinců v ČR: Studie arménské, vietnamské a ukrajinské komunity v Praze a Středočeském kraji. MPSV ČR, Praha, 86 s.
- Evropský sociální fond ČR: Přístup žen imigrantek a mužů imigrantů ke vzdělání a na trh práce v České republice. [online]. [cit. 2012-05-04]. Dostupné z [www: http://www.esfcr.cz/file/6407](http://www.esfcr.cz/file/6407)
- FRIEDRICHS, J., GALSTER, G., MUSTERD, S. (2003): Neighbourhood effects on social opportunities: the European and American research and policy context. Housing Studies, 18, č. 6, s. 797–806.
- GEOMIGRACE- Dita Čermáková. [online]. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z [www: http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/geomigrace/?q=cs/node/28](http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/geomigrace/?q=cs/node/28)
- GEOMIGRACE- Eva Janská. [online]. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z [www: http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/geomigrace/?q=cs/node/29](http://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/geomigrace/?q=cs/node/29)
- GOTTDIENER, M., BUDD, L. (2005): Key Concepts in Urban Studies. London, Sage, 51 s.
- HENDL, J. (2008): Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace. Portál, Praha, 407 s.

- HONIGOVÁ, T. (2011): Vnitřní migrace Vietnamců- případová studie regionu Teplicko. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, PŘF UK, Praha, 40 s.
- KOCOUREK, J., PHI HUU DINH (2010): Výzva městské části Praha-Libuš. [online]. [cit. 2012-03-03]. Dostupné z www: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2226132>
- KARMELITOVÁ, P., TÝC, M. (2010): Sociálně demografická analýza městské části Prahy 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb. [online]. [cit. 2012-05-04]. Dostupné z www: <http://www.praha12.cz/komunitni-planovani/ds-1324/query=Komunitn%C3%AD+pl%C3%A1nov%C3%A1n%C3%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+slu%C5%BEeb&p1=1371?p1=>
- KÁRNÍKOVÁ, Z. (2010): Vietnamský žák v české prostředí a české škole. Katedra primární pedagogiky PedF UK. Praha, 99 s.
- Klub Hanoj- kontakty. [online]. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z www: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2003080901>
- KUŽELOVÁ, T. (2007): Multikulturní výchova a vzdělávání vietnamských žáků na českých školách. Katedra primární pedagogiky, PedF UK, Praha, 108 s.
- LATEČKOVÁ, B. (2010): Komparace imigračních a integračních politik v ČR a Německu na příkladu vietnamské komunity v Praze a turecké v Berlíně. Institut mezinárodních studií FSV UK. Praha, 104 s.
- MAIER, K. (2005): Možnosti využití nástrojů územního plánování pro prevenci segregace. In: Sýkora, L., Temelová, J.: Prevence prostorové segregace. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 44-54.
- MARCUSE, P. (1997): The enclave, the citadel, and the ghetto. What has changed in the postfordist U. S. city. Urban Affairs Review 33, č. 2, s. 228-265.
- MARCUSE, P., VAN KEMPEN, R. (2000): Globalizing cities: a new spatial order?. Blackwell, Oxford, 318 s.
- MARCUSE, P. (2001): Enclaves yes, ghettos, no: Segregation and the State. Conference paper. Lincoln Institut of Land Policy. s. 15.
- MARTÍNKOVÁ, Š. (2008): Sociabilita vietnamského etnika v Praze. In: Uherek, Z. a kol. (2008): Cizinecké komunity z antropologického hlediska. Vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Etnologický ústav AV ČR. 2008
- MARTÍNKOVÁ, Š. (2010): Vietnamská komunita v Praze. Muzeum hl. m. Prahy, Praha, 48 s. [online]. [cit. 2012-03-03]. Dostupné z www: http://www.praha.eu/jnp/cz/home/mestske_casti/libus/index.html
- MASSEY, D. S., DENTON, N. A. (1988): The Dimensions of Residential Segregation. Social Forces Volume, 67, č. 2, s. 281- 315.

- Mgr. Jiří Kocourek- publikace. [online]. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z [www: http://www.jirkoc.cz/jine/publikace.htm](http://www.jirkoc.cz/jine/publikace.htm)
- Migrace- Zdeněk Uherek. [online]. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z [www: http://www.migraceonline.cz/autori/?x=2105827](http://www.migraceonline.cz/autori/?x=2105827)
- NOVÁKOVÁ, Z. (2010): Integrace cizinců v druhé generaci. Institut sociologických studií FSV UK. Praha, 111 s.
- Organizace pro pomoc uprchlíkům: Průzkum sociální situace cizinců na území Hl. m. Prahy. [online]. [cit. 2012-05-04]. Dostupné z [www: http://www.opu.cz/cz/article/85](http://www.opu.cz/cz/article/85)
- PAVLÍČKOVÁ, N. (2010): Problematika vietnamských dětí v českém školství. Katedra pedagogiky FF UK. Praha, 151 s.
- PECHOVÁ, E. (2007): Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. La Strada Česká republika, o.p.s., s. 64
- Portál hl. m. Prahy. [online]. [cit. 2012-05-04]. Dostupné z [www: http://www.praha.eu/jnp/cz/home/mestske_casti/index.html](http://www.praha.eu/jnp/cz/home/mestske_casti/index.html)
- PRŮŠVICOVÁ, A. (2010): Integrace druhé generace Vietnamců v Praze. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK. Praha, 117 s.
- PŘÍDALOVÁ, I. (2010): Od asimilace k integraci. Příklad nových přístupů integračních politik. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. PŘF UK, Praha, 56 s.
- SCHWAB, W. A. (1992): The Sociology of Cities. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall
- SEKYROVÁ, L. (2007): Prostorové rozmístění vietnamských občanů v Česku a jeho zákonitosti. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, PŘF UK, Praha, 104 s.
- SEQUENSOVÁ, K. (2011): Vietnamští imigranti v České republice – 2. generace. Ústav etnologie FF UK. Praha, 110 s.
- STEHLÍKOVÁ, E., KONOPÁSKOVÁ, H: Postavení cizinců na trhu práce v Praze. [online]. [cit. 2012-05-04]. Dostupné z [www: www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/001341.pdf](http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/001341.pdf)
- SÝKORA, L., TEMELOVÁ, J. (2005): Segregace: definice, příčiny, důsledky, řešení. In: Sýkora, L., Temelová, J.: Prevence prostorové segregace. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 5- 20.
- Sýkora, L., a kol. (2012): Případová studie rezidenční segregace v Praze - Libuši. Výzkumná zpráva pro Ministerstvo pro místní rozvoj. Centrum pro výzkum měst a regionů, PŘF UK, 80 s.
- ŠTĚPÁNKOVÁ, K. (2006): etnická ekonomika: případová studie vietnamské ekonomické enklávy Sapa V Praze- Libuši. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, PŘF UK, Praha, 141 s.

- TRIEBENEKLOVÁ, T. (2011): Integrace druhé generace vietnamských dětí do české společnosti. Katedra sociologie, FF UK, Praha, 71 s.
- UHEREK, Z. (2003): Cizinecké komunity a městský prostor v České republice. Sociologický časopis, 2003, 39, č. 2, 193- 216 s.
- UHEREK, Z., a kol. (2008): Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., 2008, 264 s.
- VAŇKOVÁ, Z. (2003): Situace vietnamských dětí na českých základních školách. Katedra sociální práce, FF UK, Praha, 48 s.
- Vláda České republiky-národnostní menšiny. [online]. [cit. 2012-05-14]. Dostupné z www:
<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>
- VOJÁČEK, K. (2010): Sociální status cizinců v České republice. Institut mezioborových studií, Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati, Brn, 63 s.
- VAN KEMPEN, E. (1994): The dual city and the poor: social polarisation, social segregation and the life changes. Urban Studies, 31, č. 7, s. 995-1015.
- WHITE, M. J. (1986): Segregation and diversity measures in population distribution. Population Index, 52, č. 2, s. 198- 221.
- WINSHIP, CH. (1977): A Revaluation of Indexes of Residential Segregation. Social Forces, 55, č. 4, s. 1058- 1066.